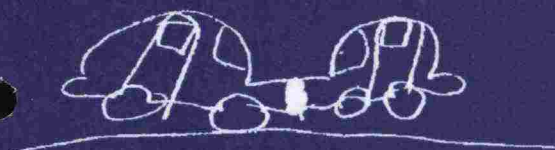
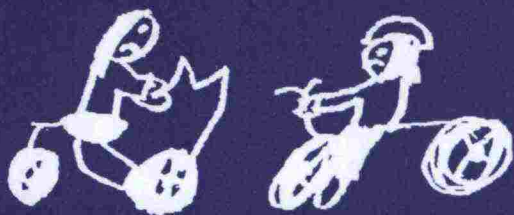
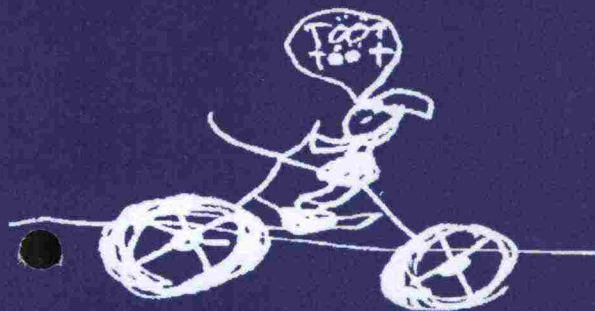

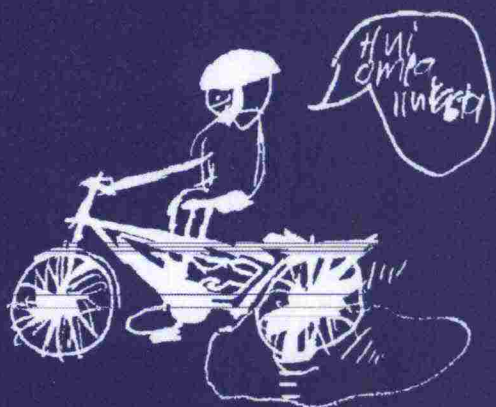
Juha Heltimo

Selvitys lasten liikennekäyttäytymisestä

Uudenmaan tiepiiri

Kolarit

TIEHALLINTO
VÄGFÖRVALTNINGEN

Juha Heltimo

Selvitys lasten liikennekäyttäytymisestä

Uudenmaan tiepiiri

Tiehallinto

Helsinki 2009

Kansikuva: kyselyyn vastanneiden lasten piirroksia

GT-kartat: ©Genimap Oy, Lupa L4356

Verkkojulkaisu pdf (www.tiehallinto.fi/julkaisut)

ISBN 978-952-221-138-5

TIEH 1000216-v-09

TIEHALLINTO

Keskushallinto

Opastinsilta 12 A

PL 33

00521 HELSINKI

Puhelin 0204 22 11

Heltimo, Juha: Lasten liikennekäyttäytyminen, Uudenmaan tiepiiri. Helsinki 2009. Tiehallinto, Uudenmaan tiepiiri. 31 s. + liitt. 10 s. ISBN 978-952-221-138-5, TIEH 1000216-v-09.

Asiasanat: Lapset, liikennekasvatus, liikkuminen, käyttäytyminen, liikenneympäristö, liikenneturvallisuus, koulut, mopot, mopoliikenne, pyöräilykypärä
Aiheluokka: 84

TIIVISTELMÄ

Selvityksen tavoitteena oli kartoittaa peruskouluikäisten lasten liikkumisen ja liikennekäyttäytymisen ominaispiirteitä sekä kokemuksia ja mielipiteitä liikenteestä, liikenneympäristöstä ja liikenneturvallisuuden parantamiskeinoista. Tavoitteena oli myös aktivoida koulujen opettajia, oppilaita ja heidän vanhempiaan keskustelemaan lasten liikenneturvallisuudesta ja liikennekäyttäytymisestä.

Selvityksen perustana oli perusopetuksen 3.–9.-luokan oppilaille suunnattu kyselytutkimus, joka toteutettiin viidessä Uudenmaan tiepiirin alueella sijaitsevassa kunnassa. Kyselyyn saatiin yhteensä noin 2 400 hyväksyttyä vastausta. Kaikkiaan kyselyyn osallistui 22 koulua. Kyselyn suunnittelussa keskeisenä lähtökohtana oli, että tuloksia olisi mahdollista hyödyntää monipuolisesti eri toimijoiden yhdessä tekemässä liikenneturvallisuustyössä.

Kyselytutkimus tuotti runsaasti sekä yleis- että paikallistason tietoa lasten liikennekäyttäytymisen erityispiirteistä ja mielipiteistä liikenneturvallisuusasioihin liittyen. Liikenneturvallisuustyön eri osa-alueet huomioiden keskeisimmät havainnot voidaan kiteyttää seuraavasti:

- Lasten kuljettaminen kouluun lyhyillä, alle kolmen kilometrin, matkoilla on varsin yleinen ilmiö, joka korostuu maaseutumaisissa kunnissa.
- Yläkoululaisista peräti kolme neljästä ilmoitti ajaneensa mopolla. Koulumatkansa mopolla ilmoitti kulkevansa noin viidennes.
- Alakoululaisista joka viides ja yläkoululaisista joka kuudes kokee koulumatkansa turvattomaksi. Yleisimmät syyt turvattomuuden taustalla ovat kevyen liikenteen väylän puuttuminen ja vaaralliset tienylitykset.
- Keskeisten turvalaitteiden, pyöräilykypärän ja heijastimen, käyttäminen vähenee selvästi iän myötä. Pojilla turvalaitteiden käyttö on selvästi tyttöjä vähäisempää.
- Mopoilevista nuorista viidennes ilmoitti virittäneensä mopoa. Virittämistä pidetään helppona ja kiinni jäämisen riskiä pienenä. Virityksen kustannuseuraukset tunnetaan paremmin kuin vaikutukset onnettomuusriskiin.
- Puolet mopoilijoista ilmoitti ajaneensa ilman kypärää ainakin silloin tällöin sekä ajaneensa ylinopeutta. Kolmannes kertoi kyydittäneensä mopolla kaveria, jolla ei ole ollut kypärää.
- Turvavälineiden käytön lisääminen, liikennesääntöjen noudattaminen ja turvallisesta liikkumisesta palkitseminen olivat yleisimmät lasten esittämät keinot liikenneturvallisuuden parantamiseksi.
- Yläkoululaiset toivoivat syvällisempää keskustelua liikenteen onnettomuuksien syistä ja seurauksista ja läheltä piti -tilanteista. Alakoululaisille omien vanhempien esimerkillä ja kannustuksella on erityisen merkittävä rooli.
- Tärkeimmiksi keinoiksi mopoilun turvallisuuden parantamiseksi nuoret nimesivät mopoilun ajoharjoittelun lisäämisen ja ajokokeen kytkemisen mopokorttiin sekä valvonnan lisäämisen.

ESIPUHE

Lapset ovat yksi Tiehallinnon keskeisistä asiakasryhmistä. Uudenmaan tiepiiri on kartoittanut koulumatkojen liikenneturvallisuutta alueellaan sekä osallistunut yhtenä osapuolena kuntakohtaisten liikenneturvallisuussuunnitelmien laadintaan. Näissä suunnitelmissa on selvitetty erityisesti koulumatkoilla sekä koulujen ja päiväkotien läheisyydessä olevia vaaranpaikkoja. Koulumatkat ovat keskeisenä muuttujana myös maanteiden kevyen liikenteen olosuhteiden parannushankkeita priorisoitaessa.

Fyysisen liikenneympäristön parantamisen ohella lasten liikenneturvallisuuden parantaminen edellyttää satsauksia sekä lasten liikennekasvatukseen että kaikille tienkäyttäjille suunnattuun tiedotukseen lasten liikennekäyttäytymisen ominaispiirteistä. Kasvatus- ja valistustyö tarvitsee tuekseen tutkimustietoa lasten kokemuksista liikkumisympäristön turvallisuudesta, liikkumisen erityispiirteistä, liikennekäyttäytymisestä ja esimerkiksi erilaisten turvavälineiden käytöstä. Valtakunnan tasolla tietoa on saatavilla varsin kiitettävästi, mutta alueellisella ja paikallisella tasolla tietoa on tarjolla selvästi vähemmän tai se on hajanaisempaa. Etenkin lapsilta itseltään kerättyä tietoa on tarjolla vähänlaisesti ja lasten näkökulmaa tulkitaan usein vanhempien tai opettajien näkemysten ja kokemusten kautta.

Laaditussa selvityksessä kartoitettiin kyselytutkimukseen perustuen lasten kokemuksia ja näkemyksiä koulumatkojen liikenneturvallisuudesta, liikkumiskäyttäytymisestä koulumatkoilla ja turvavälineiden käytöstä. Myös lasten näkemyksiä liikenneympäristön ja liikennekäyttäytymisen parantamiskeinoista selvitettiin. Selvityksen kautta on tuotettu perustelu- ja motivointiaineistoa niin sidosryhmien kanssa käytävään vuoropuheluun, kuntien liikenneturvallisuussuunnitelmiin kuin kuntien ja koulujen kasvatus- ja valistustyöhön. Selvitystyön tuloksia on hyödynnettävissä myös koulujen kautta oppilaiden vanhempien suuntaan käytävään viestintään.

Selvitys käynnistyi elokuussa 2008 ja valmistui maaliskuussa 2009. Työtä ohjasi työryhmä, johon kuuluivat

Minna Pasanen	Tiehallinto, Uudenmaan tiepiiri
Päivi Ylipaavalniemi	Tiehallinto, Uudenmaan tiepiiri
Jenni Rautiainen	Tiehallinto, Uudenmaan tiepiiri
Varpu Tavaststjerna	Liikenneturva

Työn aikana käytiin vuoropuhelua myös Poliisin kanssa. Selvityksen laadinnasta vastasi Juha Heltimo Strafica Oy:stä.

Helsingissä maaliskuussa 2009

Tiehallinto
Uudenmaan tiepiiri

Sisältö

TIIVISTELMÄ	3
ESIPUHE	5
1 JOHDANTO	9
1.1 Selvityksen tausta	9
1.2 Työn sisältö ja tavoitteet	10
1.3 Kyselytutkimus ja tulosten käyttökelpoisuus	10
2 KYSELYN TULOKSET	14
2.1 Tietoja koulumatkoista	14
2.2 Käyttäytyminen liikenteessä	19
2.3 Liikennekasvatus	24
3 KEHITTÄMISAJATUKSIA	29
3.1 Kasvatus-, valistus- ja tiedotustyö	29
3.2 Liikenteen valvonta	30
3.3 Liikenneympäristön parantaminen	30
LIITTEET	31

1 JOHDANTO

1.1 Selvityksen tausta

Lapset yksi keskeisimmistä liikenneturvallisuustyön kohderyhmistä, eikä suotta, sillä liikenneonnettomuudet aiheuttavat suurimman osan lasten tapaturmaisista kuolemista. Viimeisen viiden vuoden aikana Uudenmaan tiepiirin alueen liikenteessä on poliisin tietoon tulleiden onnettomuustietojen mukaan kuollut keskimäärin kolme ja loukkaantunut 170 alle 15-vuotiaasta lasta vuositain. Todellisuudessa luvut ovat kuitenkin vielä synkempiä, sillä loukkaantumiseen johtaneista jalankulku- ja pyöräilyonnettomuuksista suurin osa jää poliisin tilastojen ulkopuolelle.

Alle 15-vuotiaita lapsia kuolee liikenteessä pääasiassa auton matkustajina, jalankulkijoina ja pyöräilijöinä. Erityisesti 6–9-vuotiaat loukkaantuvat liikenteessä jalankulkijoina. Polkupyöräilijöinä loukkaantuneista 10–14-vuotiaat lapset ovat ikäryhmävertailussa suurin riskiryhmä. Mopo-onnettomuudet korostuvat puolestaan lasten tullessa 15 vuoden ikään (Liikenneturva).

Lasten kehityksen kannalta on tärkeää, että he voivat liikkua turvallisesti omassa lähiympäristössään elämänvaiheesta riippumatta. Lapsia voidaan suojata liikenteen vaaroilta suunnittelemalla liikenneympäristö heille turvallisiksi sekä huolehtimalla lasten turvalaitteiden käytöstä. Fyysisen liikenneympäristön parantamisen ohella lasten liikenneturvallisuustilanteen parantaminen edellyttää panostamista lasten liikennekasvatukseen sekä kaikille tienkäyttäjille suunnattuun tiedottamiseen lasten käyttäytymisen ominaispiirteistä liikenteessä.¹

Lasten liikennekasvatus- ja valistustyö tarvitsee tuekseen tutkimustietoa lasten liikenneturvallisuudesta (onnettomuudet ja koettu turvallisuus), liikkumisen erityispiirteistä, liikennekäyttäytymisestä ja esimerkiksi erilaisten turvavälineiden käytöstä. Tietoa tarvitaan myös yleiseksi perusteluaineistoksi liikenneturvallisuustyön tärkeydestä. Valtakunnan tasolla tietoa on saatavilla varsin kiitettävästi, mutta alueellisella ja paikallisella tasolla (esim. tiepiirit, kunat, koulut) tietoa on tarjolla selvästi vähemmän tai se on hajanaisempaa.

Etenkin lapsilta itseltään kerättyä tietoa on tarjolla vähänlaisesti ja lasten näkökulmaa tulkitaan usein vanhempien tai opettajien näkemysten ja kokemusten kautta. Kuntien liikenneturvallisuustyössä on puolestaan noussut esille tarve paikallisemmalle tiedolle lasten liikennekäyttäytymisen puutteista, jotta toiminta ja niukat resurssit voitaisiin kohdistaa todellisiin ongelmiin. Paikalliset tarpeet saattavat poiketa paljonkin valtakunnallisista keskiarvotiedoista.

---

¹ Tutkimusten mukaan peräti noin puolet liikennekuolemista voitaisiin välttää, mikäli ihmiset toimisivat liikenteessä sääntöjen edellyttämällä tavalla. Lisäksi erilaisten turvavälineiden käyttöä lisäämällä onnettomuuksien seuraamuksia voidaan lieventää merkittävästi.

Uudenmaan tiepiiri teetti vuonna 2004 koulujen liikenneturvallisuukselvityksen, jonka yhtenä keskeisenä lopputuotteena laadittiin jokaiseen tiepiiriin alueen kuntaan liikenneympäristön tilaa ja kehittämistarvetta kuvaava koulu-kortisto. Kuntien koulukortteja on pidetty toimivana työvälineenä, ja vastaa-vanlaiselle selkeästi ja yksinkertaisesti esitetylle tiedolle lasten liikennekäyt-täytymisestä on koettu tarvetta.

1.2 Työn sisältö ja tavoitteet

Selvityksessä on kartoitettu kyselytutkimuksella peruskouluikäisten lasten liikkumisen ja liikennekäyttäytymisen ominaispiirteitä sekä lasten kokemuk-sia ja mielipiteitä liikenteestä ja liikenneympäristöstä. Myös lasten näkemyk-siä liikenneympäristön ja liikennekäyttäytymisen parantamiskeinoista sekä nykyisin kouluissa annetun liikennekasvatuksen riittävydestä on selvitetty.

Tavoitteena on ollut aktivoida koulujen opettajia, oppilaita ja heidän van-hempiaan keskustelemaan lasten liikenneturvallisuudesta ja liikennekäyttäy-tymisestä. Työn tavoitteena on toki myös ollut lisätä liikenneturvallisuuustyötä tekevien tahojen ymmärrystä lasten liikennekäyttäytymisestä sekä näkemyk-sistä liikenteeseen ja liikenneturvallisuuteen liittyen.

Selvityksen kautta on tuotettu perustelu- ja motivointiaineistoa niin sidos-ryhmien kanssa käytävään vuoropuheluun, kuntien liikenneturvallisuuksuun-nitelmiin kuin kuntien ja koulujen kasvatus- ja valistustyöhön. Selvitystyön tulokset ovat hyödynnettävissä myös koulujen kautta oppilaiden vanhempien suuntaan käytävässä viestinnässä. Koulukohtaisia tuloksia voidaan käsitellä esimerkiksi vanhempainilloissa.

1.3 Kyselytutkimus ja tulosten käyttökelpoisuus

Suunnittelualue ja kohderyhmät

Selvityksen perustana on ollut perusopetuksen 3.–9.-luokan oppilaille suun-nattu kyselytutkimus. Kysely toteutettiin seuraavissa viidessä Uudenmaan tiepiirin alueella sijaitsevassa esimerkkikunnassa: Hyvinkää, Karjalohja, Karkkila, Nummi-Pusula, Nurmijärvi ja Sammatti. Kustakin kunnasta kyse-lyyn valittiin 1–5 koulua. Koulujen valinta tehtiin mahdollisuuksien mukaan niin, että sekä taajamaympäristö että haja-asutusalueet tulivat riittävästi edustetuiksi.

Esimerkkikuntien valinta perustui muutamaan keskeiseen seikkaan. Ensin-näkin mukaan haluttiin valita liikenneympäristöltään erilaisia kuntia, jotta tu-lokset olisivat hyödynnettävissä kuntatason lisäksi myös muissa Uudenmaan tiepiirin kunnissa. Näin ollen mukaan valittiin sekä kaupunkimaisia kuntia (Hyvinkää), taajaan asuttuja kuntia (Nurmijärvi, Karkkila) että maaseutumai-sia kuntia (Karjalohja, Sammatti, Nummi-Pusula). Kuntavalinnassa huomioi-tiin myös tiepiirin lähivuosien suunnitelmat koulujen lähiympäristön paran-nustoimenpiteiden toteutuksen sekä liikenneturvallisuuksuunnitelmien laa-dinnan osalta (Kuvat 2 ja 3).

Kyselyn suunnittelu ja toteutus

Kyselyn suunnittelussa keskeisenä lähtökohtana oli, että tuloksia on mahdollista hyödyntää monipuolisesti osana eri toimijoiden yhdessä tekemää liikenneturvallisuustyötä. Kyselylomake suunniteltiin yhteistyössä konsultin ja työ-
tä ohjanneen työryhmän kesken. Myös poliisilta saatiin hyvää palautetta erityisesti mopoiluun liittyviin kysymyksiin (suunnattu vain 7.–9.-luokan oppilaille). Kyselylomakkeen ideoinnin apuna käytettiin viimeaikaisia kotimaisia selvityksiä ja tutkimuksia lasten ja nuorten liikenneturvallisuudesta.

Kysely laadittiin sekä paperilomakekyselynä (luokat 3–6) että sähköisenä Internet-kyselynä (luokat 7–9). Myös 3.–6. -luokan oppilaat saivat halutesaan vastata kyselyyn sähköisesti, ja moni koulu näin tekikin. Mopoiluun liittyviä kysymyksiä lukuun ottamatta 3.–6. -luokan ja 7.–9. -luokan kyselyt olivat keskenään identtiset ja tulokset siten vertailukelpoiset. Kyselylomake löytyy raportin **liitteestä 1**.

Työn alussa kustakin kunnasta valittiin 1–5 koulua, joihin oltiin suoraan yhteydessä sähköpostilla ja puhelimitse. Koulujen rehtoreille lähetettiin infokirje kyselyn tarkoituksesta ja sisällöstä. Lisäksi kouluilla oli netissä etukäteen mahdollisuus tutustua kyselyn sisältöön.

Kun kouluista saatiin myöntävä vastaus kyselyyn osallistumisesta, lähetettiin kouluihin vielä yksityiskohtaisempi ohjeistus kyselyn toteutuksesta vastaaville (rehtori, opettaja tai kouluavustaja). Ohjeistuksessa opettajia pyydettiin huolehtimaan siitä, että oppilaat vastaisivat kyselyyn itsenäisesti. Lisäksi toivottiin, että kyselyyn vastattaisiin kouluaikana jonkun sopivan oppitunnin yhteydessä.

Kyselyn onnistuminen

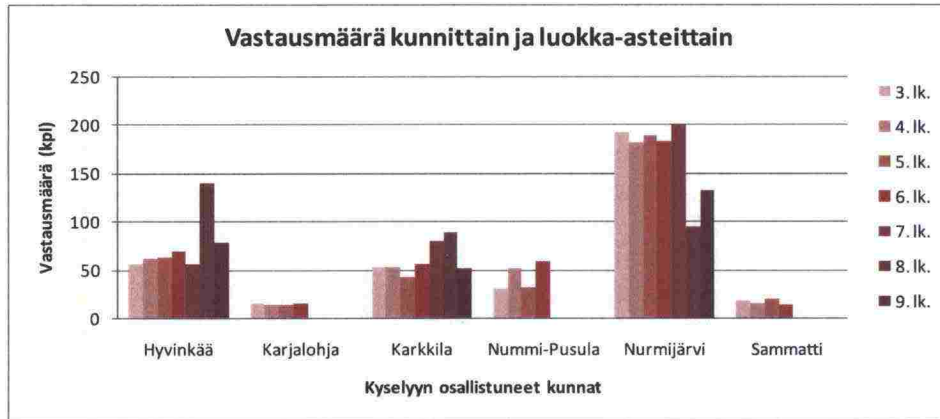
Kyselyyn saatiin yhteensä 2 409 hyväksyttyä vastausta. Perusopetuksen 3.–6.-luokan oppilailta saatiin yhteensä 1 491 vastausta ja 7.–9. -luokan oppilailta 918 vastausta (Taulukko 1, Kuva 1). Kaikkiaan kyselyyn osallistui 22 koulua.

Perusopetuksen 3.–6. -luokkien vastauksia saatiin jokaisesta kyselyyn mukaan valitusta kunnasta, mutta luokkien 7.–9. oppilaiden vastauksia vain Hyvinkäältä, Karkkilasta ja Nurmijärveltä.

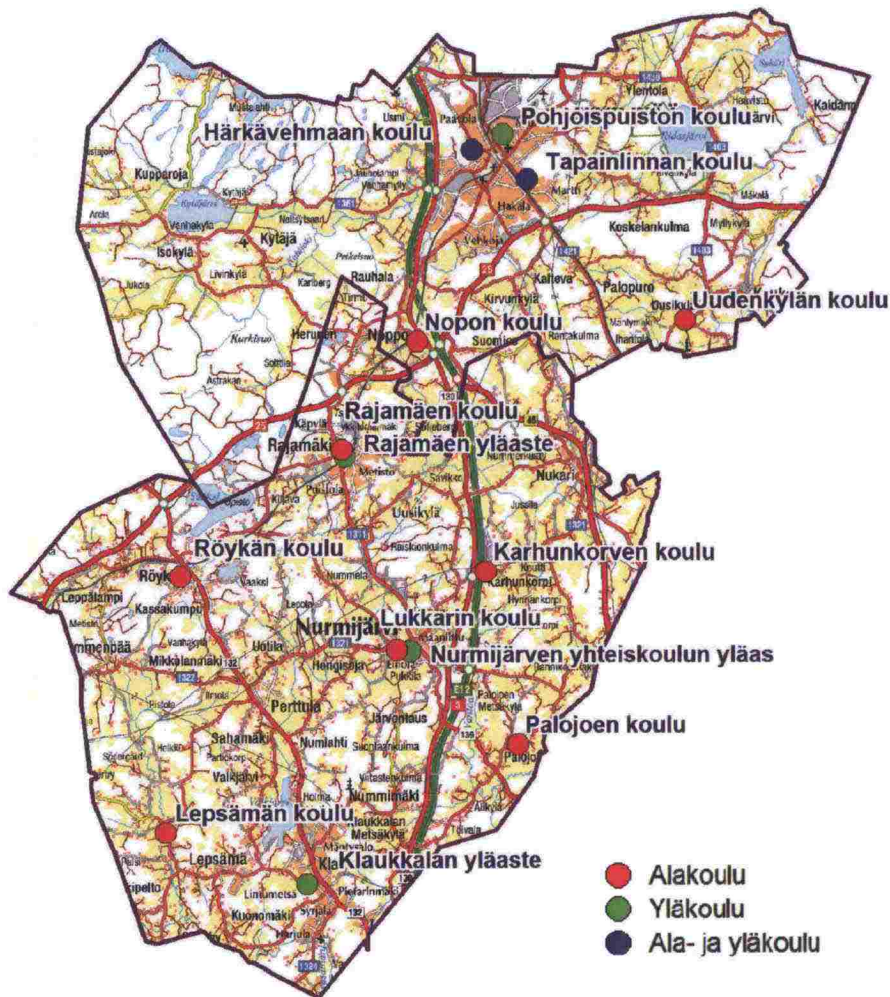
Taulukko 1 Kyselyyn saadut vastaukset.

	3. lk.	4. lk.	5. lk.	6. lk.	7. lk.	8. lk.	9. lk.	3.-6. lk.	7.-9. lk.	Yhteensä
Hyvinkää	56	61	63	69	56	139	78	249	273	522
Karjalohja	15	14	14	15				58		58
Karkkila	52	53	42	55	80	88	51	202	219	421
Nummi-Pusula	30	51	32	59				172		172
Nurmijärvi	192	181	188	183	201	94	131	744	426	1 170
Sammatti	18	15	20	13				66		66
Yhteensä	363	375	359	394	337	321	260	1 491	918	2 409

Kuva 1 Vastausten jakautuminen luokka-asteittain kunnissa.

Kuva 2 Selvityksessä mukana olleet koulut Hyvinkäällä ja Nurmijärvellä.

Kuva 3 Selvityksessä mukana olleet koulut Karjalohjalla, Karkkilassa, Nummi-Pusulassa ja Sammatissa.

Tehtyä kyselyä voidaan pitää varsin onnistuneena. Saatujen tulosten pohjalta on mahdollista tehdä erilaisia analyysejä mm. siitä, miten asuinympäristötyyppi tai totuttu liikkumistapa (koulumatkoilla ja muuten) vaikuttaa lasten liikennekäyttäytymiseen tai liikenteen ja liikenneympäristön kokemiseen.

Vastausmäärää voidaan pitää riittävänä niin kuntien välisten kuin luokka-asteittaisten vertailujen tekemiseen. Myös kuntatyyppien (kaupunkimainen, taajaan asuttu, maaseutumainen) välisten vertailujen tekeminen on mahdollista perusopetuksen 3.–6.-luokkien osalta. Erityisen hyvin aineisto soveltuu koulukohtaisten analyysien tekemiseen, koska kustakin kyselyyn vastanneesta koulusta kyselyyn osallistuivat lähes kaikki oppilaat.

Raportissa kyselyn tuloksia on esitetty ja analysoitu pääosin kuntien ja luokka-asteiden välisiä eroja vertaillen. Raportin liitteenä olevissa kuntakorteissa on puolestaan esitetty kunta- ja koulukohtaisia tuloksia (liite 2).

2 KYSELYN TULOKSET

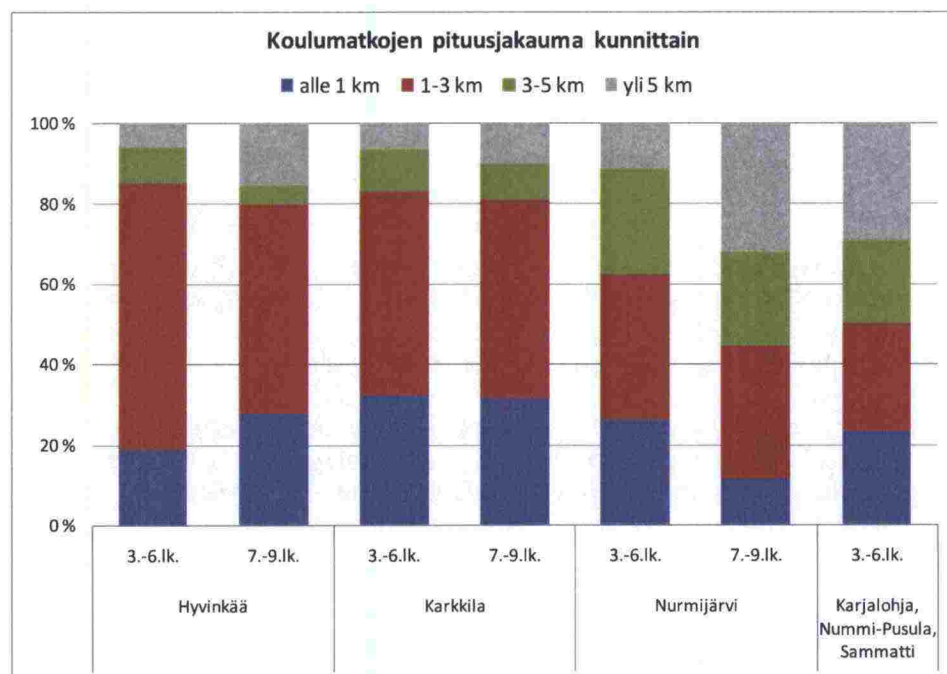
2.1 Tietoja koulumatkoista

Liikkuminen

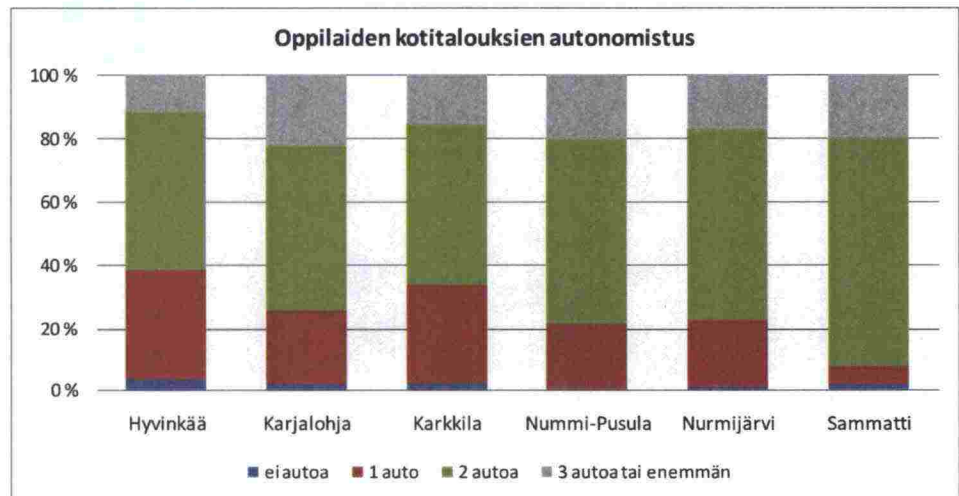
Keskeisiä havaintoja:

- Koulumatkojen pituus, kotitalouksien autonomistus ja lasten koulumatkoilla käyttämät kulkutavat ovat suoraan riippuvaisia asuinkunnan yhdyskuntarakenteen ominaisuuksista (kuntatyyppi) ja koulun sijoitumisesta suhteessa maankäyttöön (taajama/haja-asutusalue).
- Maaseutumaaisissa ja toisaalta Nurmijärven kaltaisissa taajaan asutuissa, mutta väljäkenteisissä kunnissa koulumatkat ovat pisimmät ja lasten kuljettaminen kouluun tyypillistä.
- Kävely ja pyöräily ovat käytetyimmät kulkutavat alle kolmen kilometrin koulumatkoilla. Keskimäärin noin viidennes ja joissakin kunnissa jopa kolmannes lyhyistä (alle 3 km) koulumatkoista kuljetaan kuitenkin autolla tai muulla kuljetuksella.
- Yhdeksäsluokkalaisista joka viides ilmoittaa kulkevänsä koulumatkat mopolla. Puolet vastanneista (pojista 64 % ja tytöistä 35 %) ilmoittaa omistavansa mopon ja peräti kolme neljästä ajaneensa mopolla.

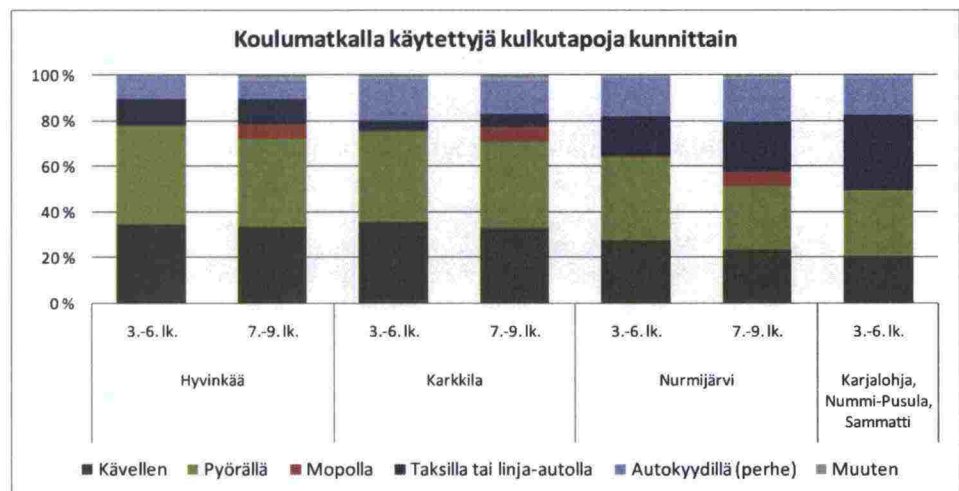
Kyselyssä lasten liikkumistottumuksia kartoitettiin erikseen koulumatkojen ja muiden matkojen osalta. Kummankin matkatyyppin osalta lapset saivat valita enintään kaksi yleisimmän käyttämäänsä kulkutapaa. Tulosten analysoinnissa on keskitytty liikkumiseen koulumatkoilla.

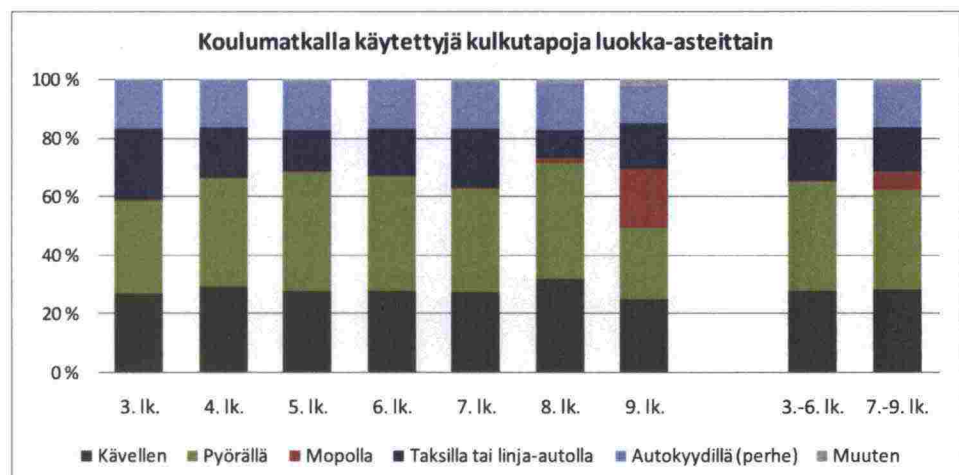
Kuva 4 Oppilaiden ilmoittama koulumatkan pituus kunnittain.

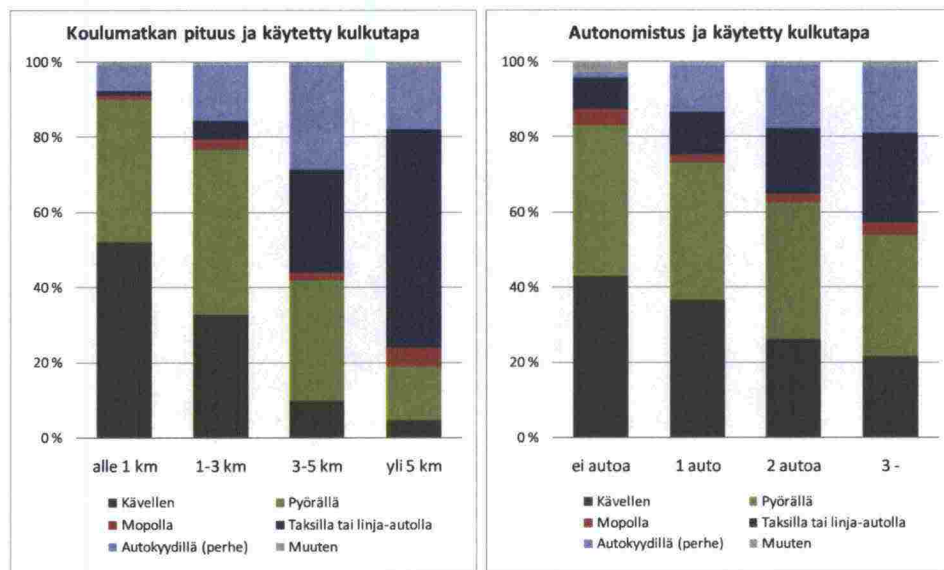
Kuva 5 Oppilaiden kotitalouksien autonomistus kunnittain.

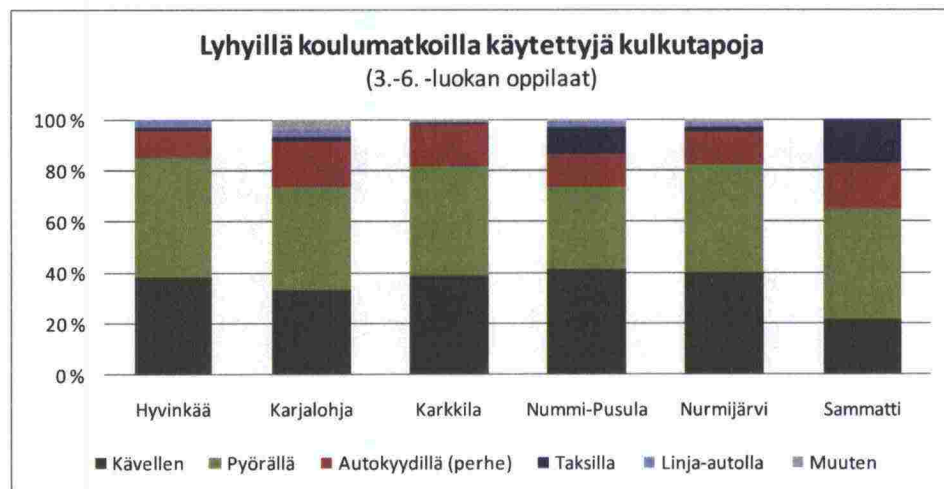
Kuva 6 Oppilaiden koulumatkalla käyttämiä kulkutapoja kunnittain.

Kuva 7 Oppilaiden koulumatkalla käyttämiä kulkutapoja luokka-asteen mukaan.

Kuva 8 Oppilaiden kotitalouksien autonomistuksen ja koulumatkan pituuden vaikutus koulumatkalla käytettyyn kulkutapaan (kaikki vastaukset).

Kuva 9 Alakoululaisten (3.-6. -luokan oppilaiden) alle kolmen kilometrin koulumatkoilla käyttämiä kulkutapoja kunnittain.

Koettu liikenneturvallisuus

Keskeisiä havaintoja:

- Perusopetuksen 3.–6. -luokan oppilaista joka viides ja 7–9. -luokan oppilaista joka kuudes kokee koulumatkansa turvattomaksi. Koetussa turvallisuudessa ei ole eroa sukupuolten välillä.
- Koulukohtaiset erot koetussa turvallisuudessa ovat suuria, myös kuntien väliset erot ovat selviä.
- Koulumatkoilla käytetty kulkutapa näkyy selvästi lasten kokemuksissa koulumatkan turvallisuudesta. Turvattomimmaksi koulumatkansa kokevat etenkin oppilaat, jotka käyttävät monia eri kulkutapoja.
- Yleisimmät syyt koulumatkan turvattomaksi kokemiseen ovat kevyen liikenteen väylän puuttuminen ja turvattomat tienylitykset. Kuntien ja etenkin koulujen välillä painotuksissa on kuitenkin suuria eroja.

Koettua turvallisuutta kartoitettiin kysymällä, kokeeko oppilas koulumatkansa turvallisesti. Oppilailta kysyttiin myös perustelua koulumatkan turvattomaksi tai turvallisesti kokemiseen. Kaikki koulumatkansa turvattomaksi kokeneiden vastaukset käytiin läpi ja luokiteltiin kahdeksaan pääluokkaan.

Kyselyn lopussa lapsilta kysyttiin myös, minkälaisia liikenteeseen liittyviä asioita heillä on jäänyt mieleen koulumatkoilta syksyn aikana. Kolme melko yleisesti esiin nousutta vastausta olivat:

- autoilijat eivät väistä ja ajavat kovaa
- omakohtaiset "läheltä piti" -tilanteet sekä kaatumiset ja liukastumiset
- autojen ajamat kolarit.

Vastauksissa ei ollut suurta eroa 3.-6. -luokkalaisten ja 7.-9. -luokkalaisten välillä. Alakoululaisten vastauksissa painottui kuitenkin hieman enemmän havainnot turvavälineiden käytön puutteista, kun taas yläkoululaisten vastauksissa havainnot mopoiilijoiden ja autoilijoiden liikennekäyttäytymisen ongelmista. Seuraavassa otteita lasten vapaamuotoisista vastauksista:

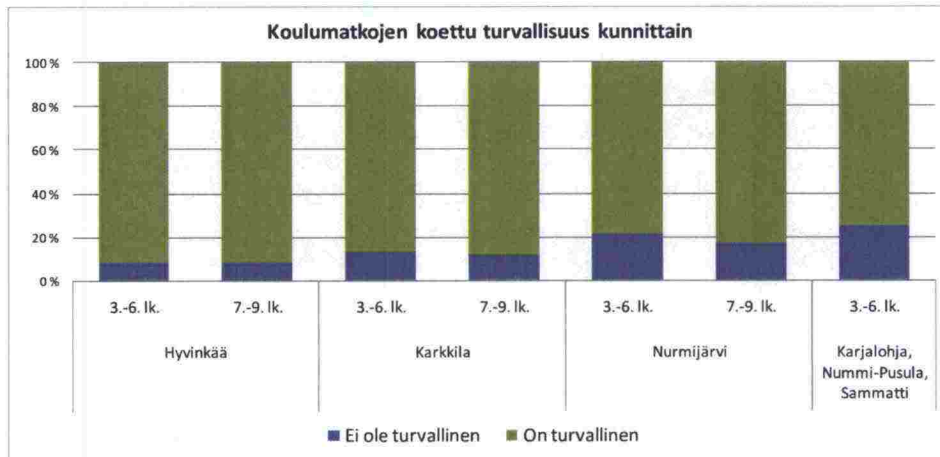
"Semmonen on jäänyt mieleen, että autoi tule joskus ihan hirveesti kun oottaa tien yli pääsyä ja se on vähä ärsyttävää kun joutuu välillä oottaa ihan hirveen kauan."

"Se, että jotkut menevät päin punaisia vaikka pitäisi odottaa vihreätä valoa. Kaikki ylä-asteella olevat käyvät joka kerta kaupassa ennen koulua."

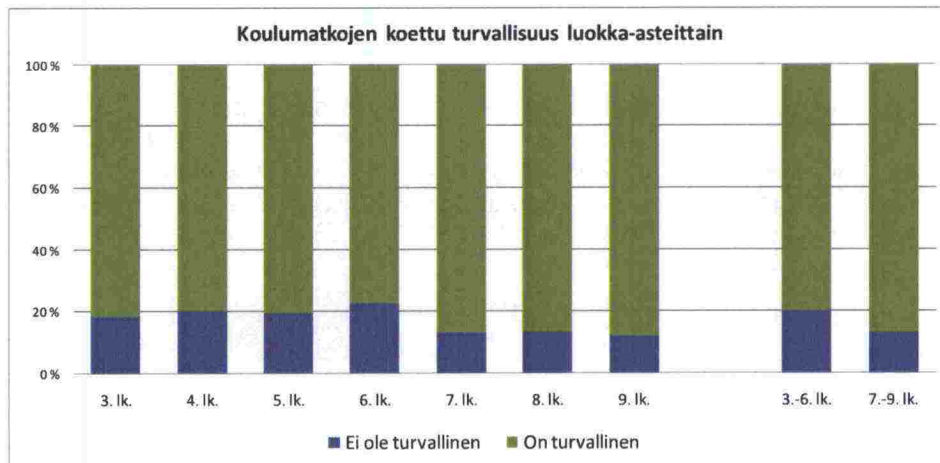
"Olen pyöräillyt kouluun alkusyksystä. Kun palasin kotiin ajoin normaalisti alamäkeä alas. Auto tuli takaani ja se meinasi ajaa päälle. Kaaduinkin kukaan eikä kuski pysähtynyt!"

"Usein autoilijat menevät ylinopeutta tai puhuvat puhelimessa. Olen myös nähnyt monesti kun joku on ajanut ilman kypärää."

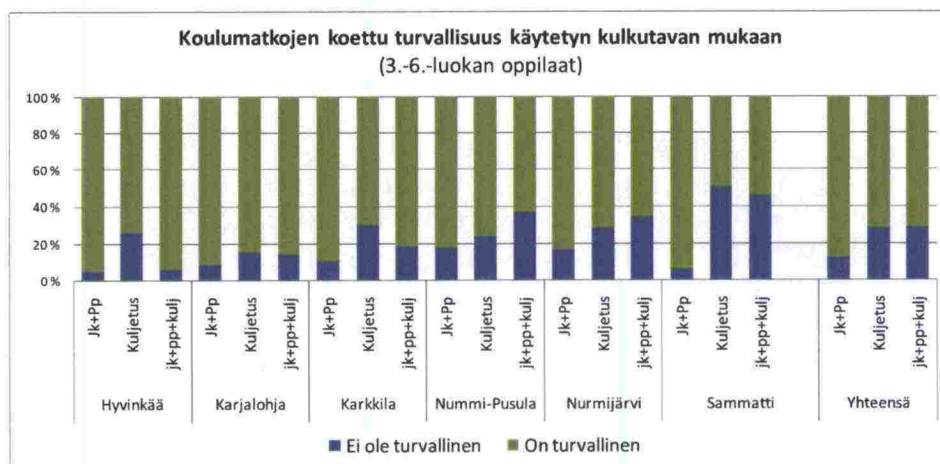
"No kun ensin, kun lähdin kotoa ja menin suojatien yli, niin yksi auto vaan ei jarruttanut, kun katoinkin kolmeen kertaan tuleeko autoja, mutta en jäänyt auton alle."

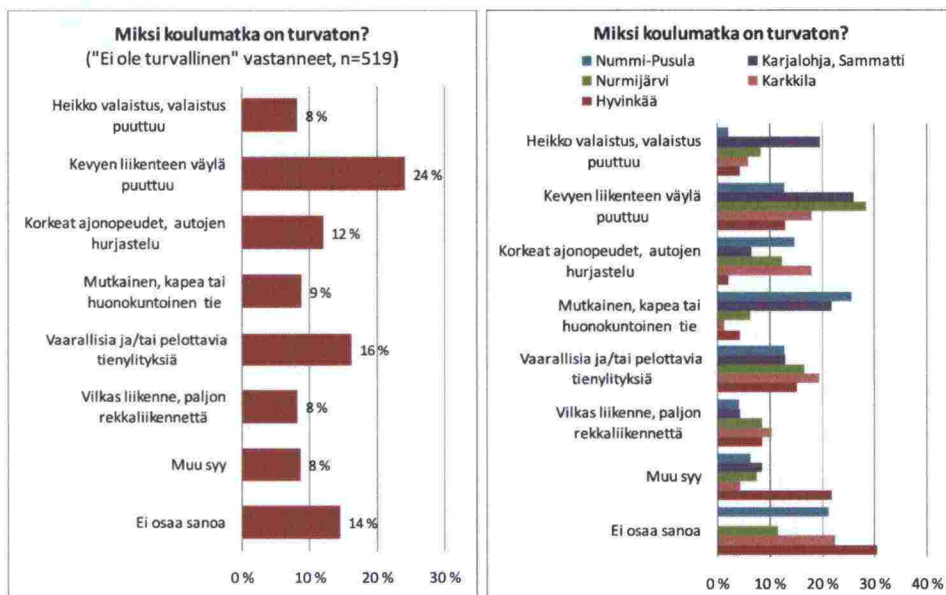
Kuva 10 Koulumatkojen koettu turvallisuus kunnittain.

Kuva 11 Koulumatkojen koettu turvallisuus luokka-asteittain (kaikki kunnat).

Kuva 12 Koulumatkalla käytetyn kulkutavan vaikutus koettuun turvallisuuteen (perusopetuksen 3.-6. -luokan oppilaat).

Kuva 13 Koulumatkan turvattomaksi kokemisen syitä ja kuntien väliset erot niissä.

2.2 Käyttäytyminen liikenteessä

Turvalaitteiden käyttö

Keskeisiä havaintoja:

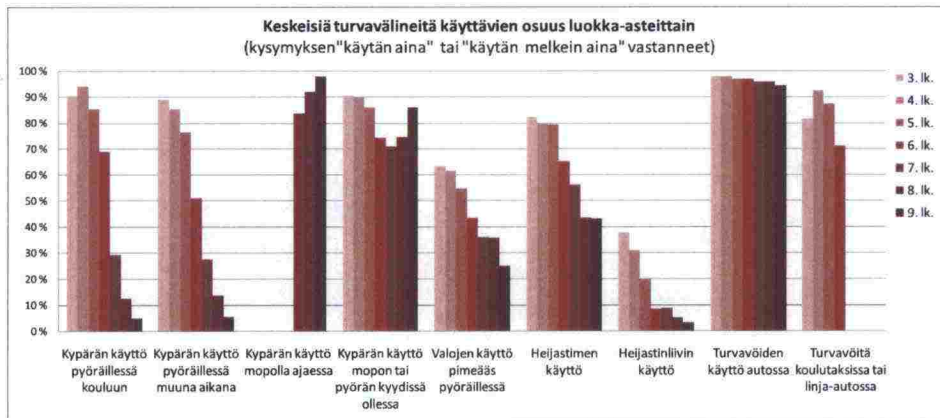
- Pyöräilykypärän käyttö vähenee selvästi iän myötä. Sama trendi on havaittavissa myös heijastimen ja valojen käytössä. Vain turvavyön käyttö näyttää pysyvän ennallaan iästä riippumatta.
- Alakoululaisilla pyöräilykypärän käyttö melko hyvällä tasolla, mutta heijastimen käytössä pimeällä ja valojen käytössä pyöräillessä on parantamisen varaa. Myös turvavöiden käytössä koulutaksissa on selvää parantamisen tarvetta.
- Yläkoululaisten kypärän käyttö koulumatkoilla on vähäistä ja vapaa-ajalla kypärän käyttö on lähes olematonta. Myös kypärän käytössä mopon kyydissä ollessa on parannettavaa, eikä heijastimen käyttö-kään ei ole nuorten suosiossa.
- Tyttöjen ja poikien väliset erot turvalaitteiden käytössä ovat selvät: Tytöt käyttävät turvalaitteita (mm. kypärää, heijastinta) selvästi tunnollisemmin kuin pojat (ero noin 10 prosenttiyksikköä).

Kyselyssä lapsia pyydettiin arvioimaan omaa turvalaitteiden käyttöä asteikolla: käytän aina, melkein aina, melko harvoin tai en koskaan. ”Kypäränkäyttö mopoilla” kysymyksen vastaukset on esitetty niiden 7.–9. -luokan oppilaiden osalta, jotka ilmoittivat omistavansa mopon tai ajaneensa mopolla. Turvavöiden käyttöä taksissa on puolestaan tarkasteltu vain niiden oppilaiden osalta, jotka ilmoittivat käyttävänsä koulumatkoilla taksia (pääosin alakoululaisia).

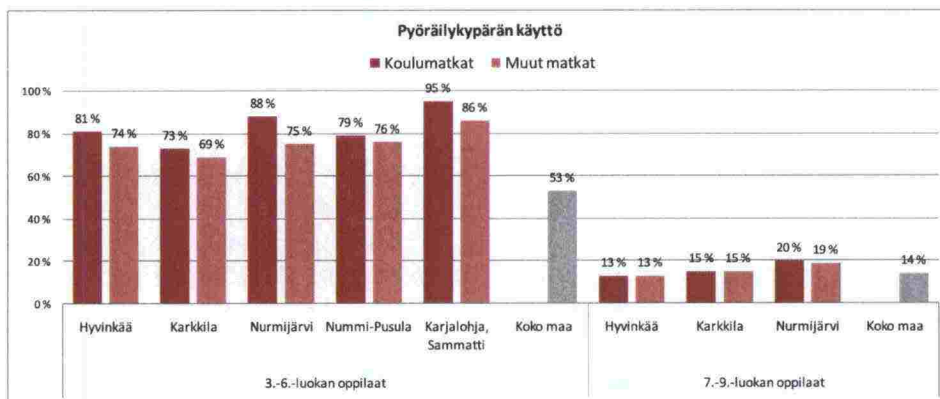

"Laissa pitäisi mielestäni olla kypäräpakko, koska melkein kukaan koululainen ei käytä kypärää koulumatkoilla, ja sen takia sattuu paljon onnettomuuksia ja siitä, että ei käytä kypärää on tullut jonkinmoinen "trendi"."

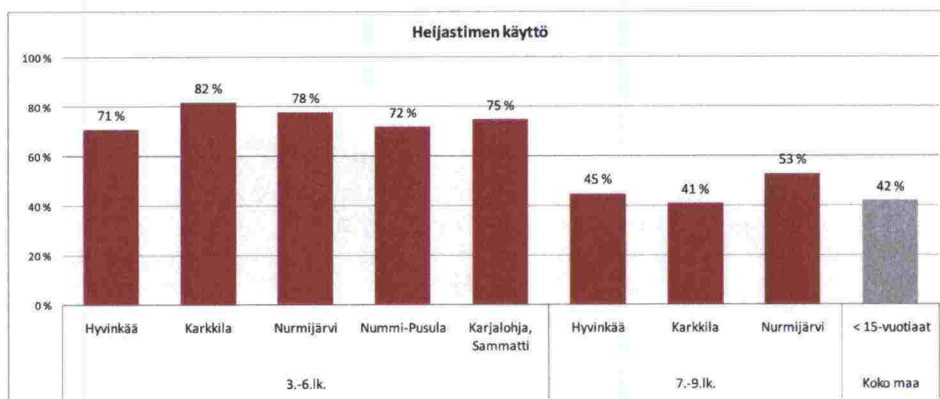
"Se kannustaisi, että muutkin liikkuisivat turvallisesti. Ei ole mukavaa, jos kaverit nauravat, kun käyttää pyöräillessä kypärää."

Kuva 14 Keskeisten turvavälineiden ja -laitteiden käytön yleisyys luokka-asteittain (kaikki kunnat).

Kuva 15 Pyöräilykypärän käyttö kunnittain ja vertailu valtakunnallisiin tilastoihin.

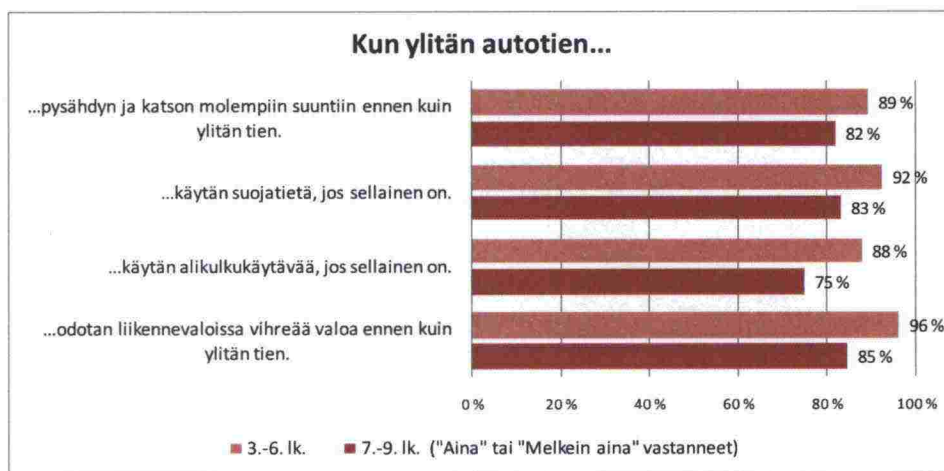
Kuva 16 Heijastimen käyttö kunnittain ja vertailu valtakunnallisiin tilastoihin.

Liikennesääntöjen noudattaminen

Keskeisiä havaintoja:

- Alakoululaiset noudattavat sääntöjä jonkin verran paremmin kuin yläkoululaiset. Kuntien välillä ei ole juuri eroa tuloksissa.
- Suuntamerkin näyttäminen pyörällä kääntyessä tuntuu vieraalta menettelytavalta niin alakoululaisille kuin yläkoululaisille.
- Myös pyöräilijän väistämisvelvollisuus kevyen liikenteen väylällä liikuttaessa tuntuu lapsista vieraalta tai ei niin tärkeältä asialta.

Lasten liikennesääntöjen tuntemusta ja niiden noudattamista kysyttiin samalla asteikolla kuin turvalaitteiden käyttöä. Yksinkertaisuuden vuoksi kysymykset liittyivät vain tien ylityskäyttäytymiseen ja muutamiin keskeisiin pyöräilijöiden perussääntöihin.

Kuva 17 Tienylitykseen liittyvien sääntöjen noudattaminen.

Kuva 18 Pyöräilyyn liittyvien sääntöjen noudattaminen.

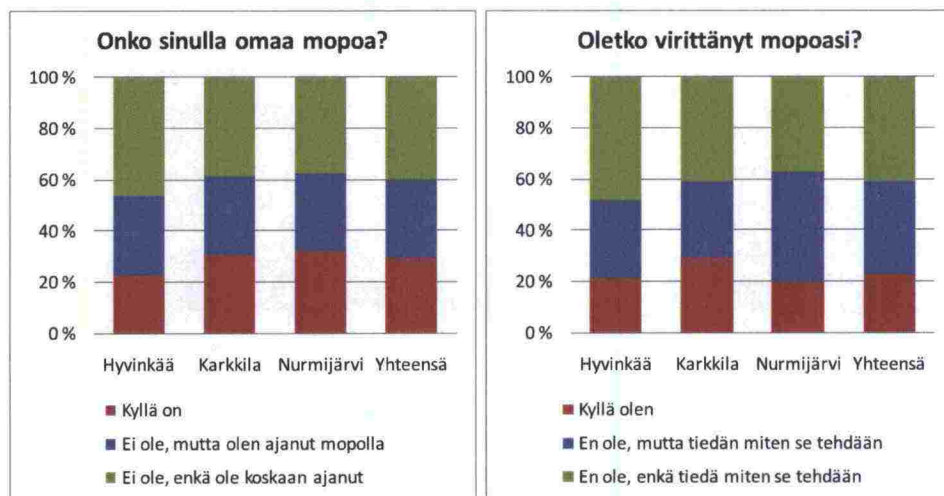
Mopoilijoiden käyttäytyminen**Keskeisiä havaintoja:**

- Kyselyyn vastanneista yläkoululaista noin kolmannes (pojista 42 % ja tytöistä 16 %) ilmoittaa omistavansa mopon ja kolme neljästä ajaneensa mopolla. Yhdeksäsluokkalaisista peräti puolet ilmoitti omistavansa mopon.
- Noin viidennes nuorista ilmoitti virittäneensä mopoaan jollakin tavalla. Vapaamuotoisista vastauksista käy kuitenkin selvästi ilmi nuorten tietoisuus viritetyllä mopolla ajamisen seurauksista (rangaistukset).
- Puolet mopoilevista nuorista ilmoittaa ajavansa ilman kypärää usein tai ainakin silloin tällöin. Lisäksi reilu kolmannes ilmoittaa kyydittäneensä mopolla kaveria, jolla ei ole ollut kypärää.
- Yli puolet mopoilijoista ilmoittaa ajaneensa mopolla ylinopeutta aika usein tai melko usein.

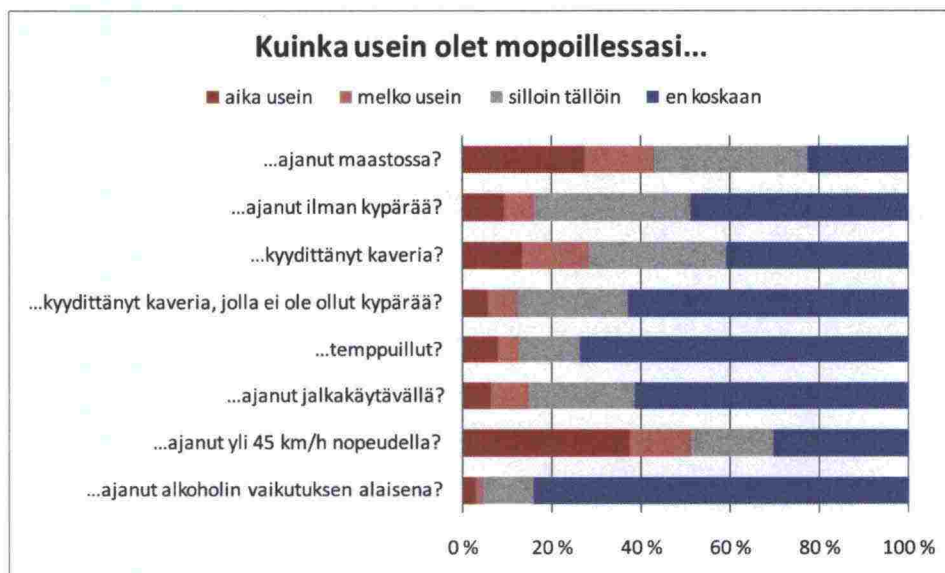
Mopoiiluun liittyvät kysymykset suunnattiin vain yläkoululaisille. Kysymysten suunnitteluun pyydettiin apua poliisilta. Poliisin toiveissa oli eritoten saada tietoa mopojen virittämisestä ja nuorten käsityksistä virityksen seurauksista. Mopon virittämiseen ja mopokäyttäytymiseen liittyviä kysymyksiä analysoitiin vain niiden oppilaiden osalta, jotka kertoivat omistavansa tai ajaneensa joskus mopolla.

Mopon omistuksen ja liikenteessä käyttäytymisen lisäksi nuorilta kysyttiin näkemyksiä mopoilijoiden heikkoon liikenneturvallisuuteen johtaneista syistä. Vastauksista nousi yksiselitteisesti esille seuraavat kolme päätekijää:

- Mopokortin saaminen on liian helppoa, nuoret pääsevät liikenteeseen puutteellisin taidoin.
- Alkoholin käyttö ja näyttämisen halu (=hurjastelu, tempuilu, ajaminen ilman kypärää, jne.).
- Mopon virityksen helppous ja yleisyys, valvonta liian kevyttä.

Kuva 19 Mopon omistus ja virittäminen.

Kuva 20 Mopokäyttäytyminen (vain ne oppilaat, jotka kertoivat omistavansa tai ajaneensa mopolla).

"Nuorten pitäisi ajatella ensin lähteekö mopolla vai esimerkiksi kävellen juomaan alkoholia, vaikkei nuorten muutenkaan ehkä kannattaisi juoda."

Nuorilta kysyttiin myös, tietävätkö he mitä mopon virityksestä saattaa seurata. Valtaosa kysymykseen vastanneista toi esille rangaistuspuolen (sakot, kilvet pois, "kortti kuivumaan", kevytmoottoripyörävero, katsastusmaksut, jne.). Huomattavasti harvempi sen sijaan mainitsi virityksen seurauksena tulevan onnettomuusriskin kasvun (vauhdin lisääntyminen, mopon hajoaminen).

"Nykyään melkein kaikki mopot on rakennettu kevarirungolle, jotka kestävät viritystä ja jarrut ovat tarpeeksi tehokkaat, mutta nopeus on toki vaarallista jos et ole kokenut kuski. Ja toisekseen virittäminen on laitonta eli jos ajat viritetyllä mopolla yli 45 km/h, on moposi viritetty ja saat sakkoja. Ja jos mopo menee yli 60, sulta lähtee kilvet ja saat ne vasta sitten takaisin kun olet käynyt katsastamassa ja sekin maksaa paljon..."

Lisäksi nuorilta kysyttiin, miten autoilijat käyttäytyvät mopoilijan nähdessään. Yleisin huoli tuntui liittyvän siihen, että autoilijat eivät suuresti kunnioita tien varressa ajavaa mopoa. Myös taajamien vilkkaita liittymiä pidettiin pelottavana, koska autoilijat eivät kunnioita mopoilijaa samalla tavalla kuin toista autoa.

"Autoilijoidenkin pitäisi huomioida mopoilijat, esim. lähes kukaan ei laita pitkiä valoja pois kun mopoilija tulee vastaan."

"Jos ajaa mopolla 40 km/h alueella 50km/h, miksi autojen pitää silti ohittaa?"

2.3 Liikennekasvatus

Liikennekasvatuksen riittävyys

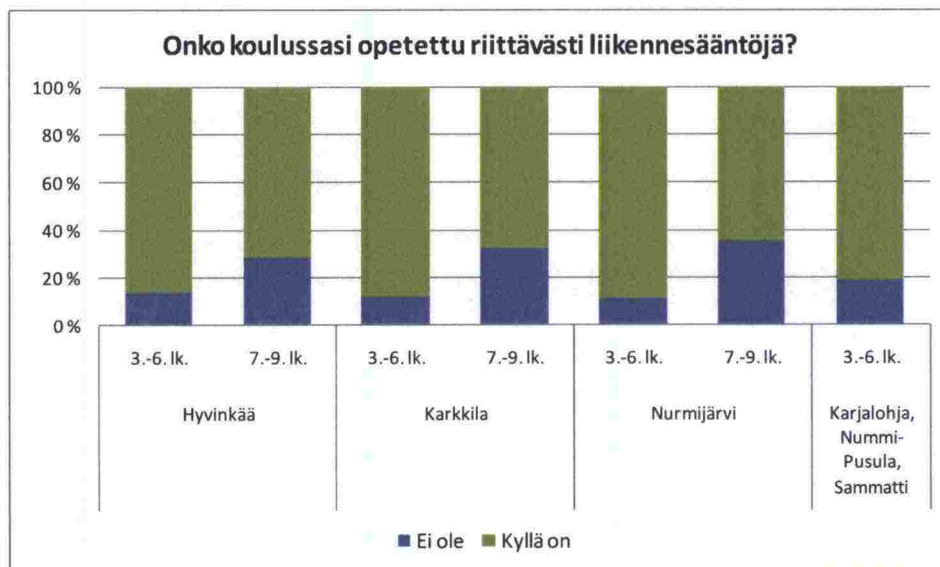
Keskeisiä havaintoja:

- Alakoululaisista pääosa on sitä mieltä, että kouluissa annettu liikennekasvatus on riittävää. Myös vanhempien kotona antama liikennekasvatus vaikuttaisi olevan riittävällä tasolla.
- Yläkoululaisista joka kolmas pitää koulujen liikennekasvatusta riittämättömänä. Avointen vastausten perusteella tulos saattaa liittyä opetuksen määrän vähenemisen ohella opetuksen sisältöön ja opetusmenetelmiin.
- Vanhemmat voisivat keskustella lastensa kanssa enemmän koulumatkoihin liittyvistä turvallisuusasioista (mm. turvalliset reitit, vaaralliset paikat).

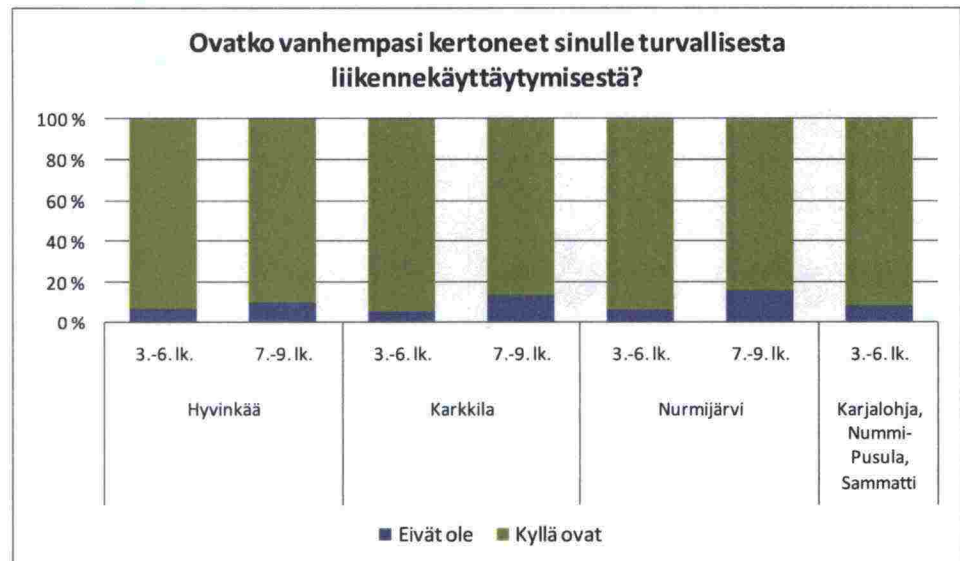
Liikennekasvatuksen tasoa ja riittävyyttä kartoitettiin sekä kouluissa että kotona vanhempien toimesta annetun liikennekasvatuksen näkökulmasta. Lisäksi avointen vastausten kysymys turvalliseen liikkumiseen kannustavista keinoista nosti esille mielenkiintoisia näkökulmia liikennekasvatuksen tilasta ja kehittämistarpeista.

"Ei se oikeastaan auta, vaikka olisi kuinka turvallisuuteen kannustavat vanhemmat tai opettajat. Oma päähän se on. Alakoululaiset noudattavat mielestäni sääntöjä vielä hyvin, mutta yläkoulussa ympäristön paineet pakottavat olemaan käyttämättä kypärää ja temppuilemaan pyörällä tai mopon selässä."

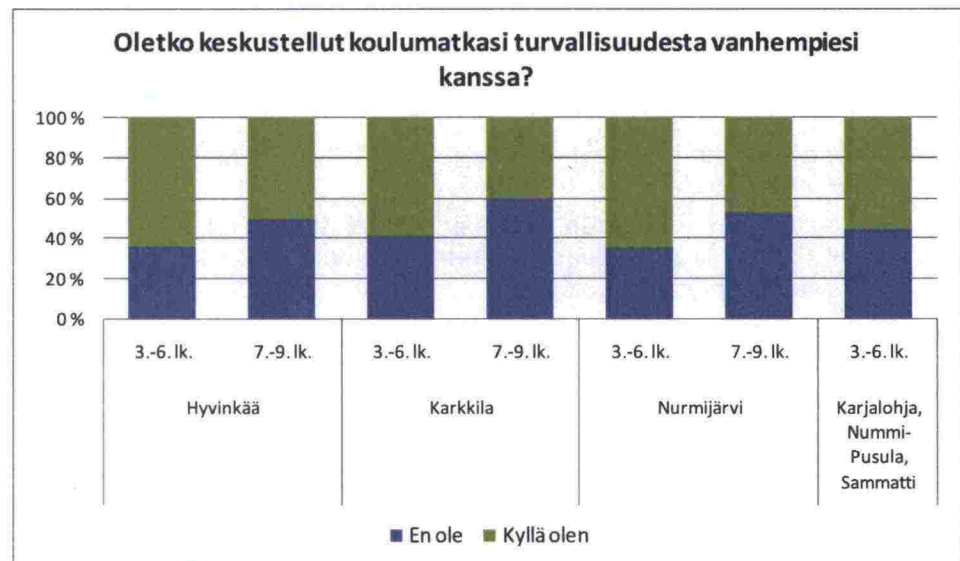
"Siis ihan oikeesti. Ekaluokkalaisille voi opettaa, of course, mut me ollaan jo kutosel ja kerrattu niitä viisi vuotta! Olemme jo kerranneet kaikkea, mutta ainahan voi antaa ilmaisia lehtiä. Koska kukaan ei osta niitä, siksi ilmaisia."

Kuva 21 Kouluissa annetun liikennekasvatuksen riittävyys.

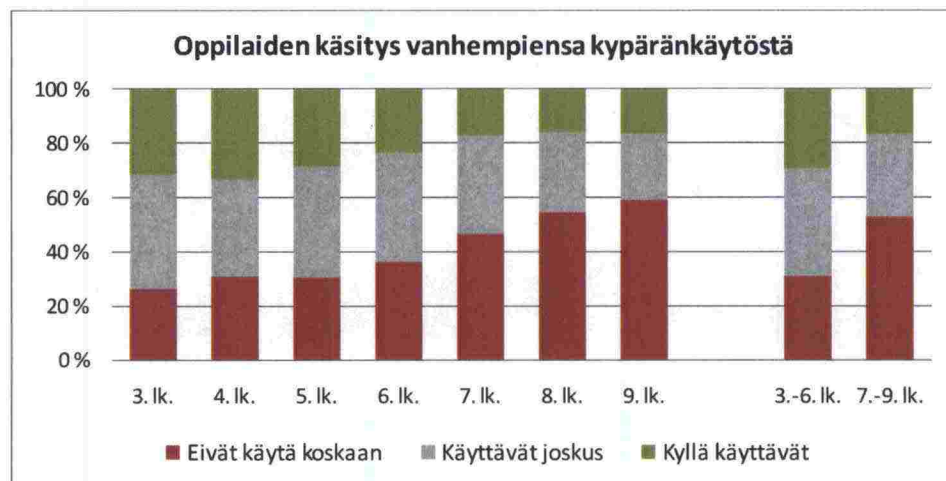
Kuva 22 Vanhempien kotona antama liikennekasvatus.

Kuva 23 Keskustelu koulumatkan turvallisuudesta keskustelu vanhempien kanssa.

Epäsuorasti liikennekasvatukseen liittyen oppilailta kysyttiin myös heidän vanhempiansa pyöräilykypärän käyttöä. Tulosten perusteella vanhempien kypäräkäyttö on sitä vähäisempää, mitä vanhemmasta lapsesta on kysymys. Kyselyn avointen vastausten perusteella lapset pitävät omia vanhempiaan keskeisimpänä roolimallina niin liikkumiseen kuin liikennekäyttäytymiseen liittyen. Vanhempien esimerkkiä ja kannustusta pidetään, omien kaveiden ohella, hyvin tärkeänä erityisesti alakoululaisten keskuudessa.

"Se kannustaisi, että isä tai äiti sanoisi melkein aina kun menen pyöräilemään että: Laita kypärä muuten tulee siivoushommia jos en laita."

Kuva 24 Vanhempien kypäräkäyttö oppilaan luokka-asteen mukaan.

Lasten ajatuksia liikenneturvallisuuden parantamiskeinoista

Keskeisiä havaintoja:

- Turvavälineiden käytön lisääminen, liikennesääntöjen noudattaminen ja turvallisesta liikkumisesta palkitseminen ovat yleisimpiä lasten esittämiä keinoja liikenneturvallisuuden parantamiseksi.
- Alakoululaisilla keskeiset keinot liittyvät liikennesääntöjen mukaiseen liikkumiseen, turvavälineiden parempaan käyttöön ja turvalliseen liikenneympäristöön.
- Yläkoululaiset toivovat puolestaan palkintoja ja toisaalta kaipaavat syvällisempää keskustelua liikenteen onnettomuuksien syistä ja seurauksista ja läheltä piti -tilanteista.
- Tärkeimmiksi keinoiksi mopoilun turvallisuuden parantamiseksi nuoret nimesivät mopoilun ajoharjoittelun lisäämisen ja insisajon kytke-
misen mopokorttiin (tulossa).

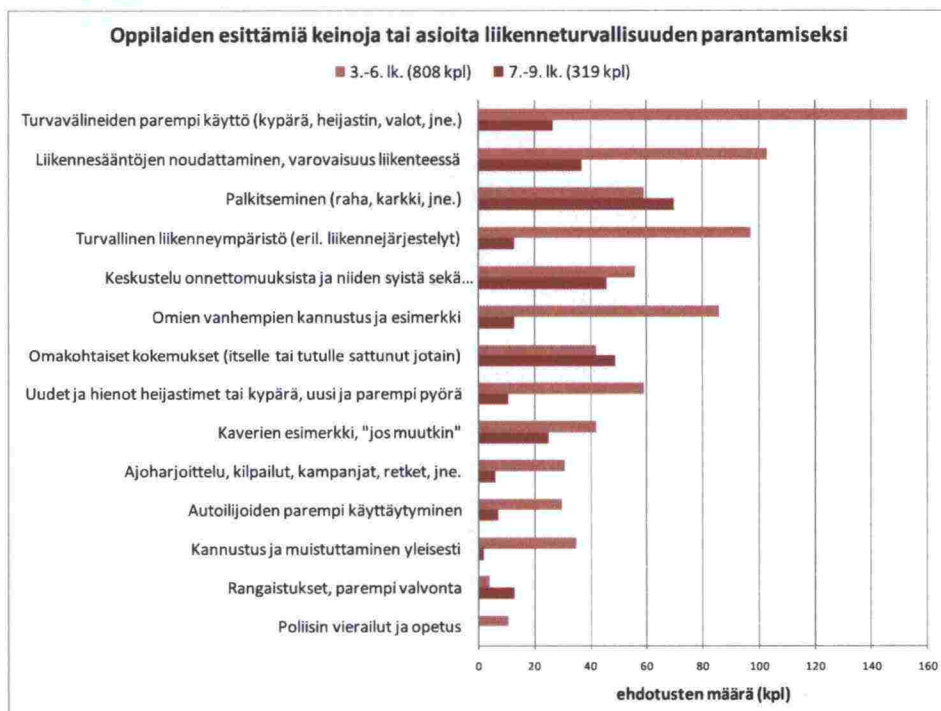
Kyselyn lopuksi oppilaita pyydettiin vielä kertomaan vapaamuotoisesti asioita tai keinoja, jotka kannustaisivat heitä turvalliseen liikkumiseen.

Kysymykseen saatiin yhteensä 1130 kpl ehdotukseksi luokiteltavaa vastausta. Kaikki vastaukset käytiin läpi ja luokiteltiin 14 luokkaan, jolloin suuri vastausmäärä saatiin helpommin analysoitavaan muotoon. Myös eri-ikäisten vastaajien vertailu helpottui.

Vastaukset olivat samankaltaisia kunnasta riippumatta, mutta lasten ja nuorten vastauksissa oli havaittavissa selviä eroja. Kuvassa 25 on esitetty vastausten jakautuminen luokka-asteittain.

Yläkoululaisilta kysyttiin myös keinoja mopoilijoiden turvallisuustilanteen parantamiseksi. Myös nämä vastaukset luokiteltiin aineiston käsittelyn helpottamiseksi. Vastausten jakautuminen luokittain on esitetty kuvassa 26.

Kuva 25 Oppilaiden näkemyksiä keinoista liikkumisen turvallisuuden parantamiseksi ja turvallisen liikkumisen kannustamiseksi.

"Jos saisin rahaa se kyllä ainakin innostaisi. Kyllä turvallisesti osaan ajaa mutta kypärää en käytä."

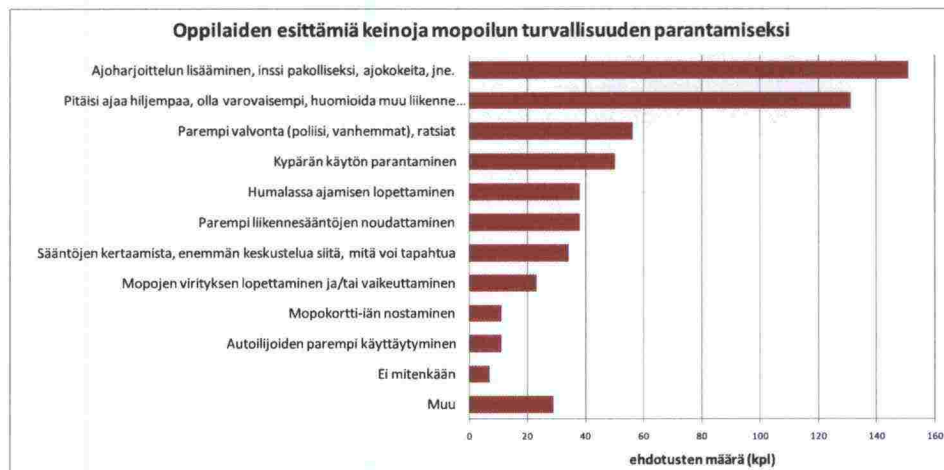
"Minua kannustaisi turvalliseen liikkumiseen se, että isommille lapsille olisi myös heijastinliivejä ja pyörään olisi enemmän pinnakoristeita, joissa olisi heijastimia."

"Jos olisi jokin tavoite esim. hyväntekeväisyyskeräys tai jos koulussa kerrottaisiin enemmän liikenteen vaaroista."

"Se kannustaisi jos ja kun ajattelee muita ihmisiä jotka ovat esim. jääneet auton alle niin osaa itse olla varovainen. Perheelle se olisi suuri menetys jos jäisin auton tai jonkun muun kulkuneuvon alle pelkästään oman tyhmyyteni takia."

"Varmaankin jos itse tajuaisin suurimmat vaarat, mitä voi tapahtua liikenteessä. Sitä ei ole kylläkään vielä tapahtunut, asioiden tajuamista siis."

"Jos sellaiset, jotka ovat joutuneet onnettomuuteen ja saaneet elinikäisiä vammoja, tulisivat koululle kertomaan kokemuksistaan. Pistäisi miettimään asioita!"

Kuva 26 Nuorten näkemyksiä keinoista mopoilun turvallisuuden parantamiseksi.

"Poliisit voisivat pysäyttää mopoilijan useammin ja mopokorttikokeeseen voisi tulla kohdaksi myös kysymyksiä kaksipäällä ajamisesta. Itse olen mopokortin suorittanut ja siitä ei ollut sanaakaan."

"No se lähtee jokaisesta itsestä. Mutta esim. ku menee mopokouluun niin olisi hyvä jos siellä harjoiteltaisiin mopon/skootterin käyttöä ja olisi "ajokoe" että miten osaa ajaa."

"Jaa-a, kasva siinä sitten 15-vuotiaasta aikuiseksi kahessa päivässä."

3 KEHITTÄMISAJATUKSIA

Työn keskeisenä tavoitteena oli tuottaa tietoa lasten liikkumisesta ja liikennekäyttäytymisen erityispiirteistä kunnissa eri toimijoiden tahoilla tehtävän liikenneturvallisuustyön tueksi (luku 2, liite 2). Tässä luvussa on esitetty kehittämisajatuksia kyselyssä esille nousseisiin havaintoihin liikenneturvallisuustyön eri osa-alueet (KVT, ympäristö, valvonta) huomioiden. Osa ideoista on suoraan käytännön liikenneturvallisuustyössä käyttöön otettavissa, osa puolestaan vaatii edelleen jatkokehittelyä.

3.1 Kasvatus-, valistus- ja tiedotustyö

Aihepiiri	Kehittämisajatuksia / teemoja keskusteltavaksi
Lasten kuljettaminen kouluun lyhyillä matkoilla	<ul style="list-style-type: none"> - lasten arki liikumisen tärkeyden esiin nostaminen (taitojen kehittyminen, liikkumistottumukset vanhempana, terveys) esim. vanhempainilloissa - lyhyiden koulumatkojen (kuljetuksen ulkopuolisten) turvallisuuskartoitukset yhdessä vanhempien, lasten ja tienpitäjien kanssa - liikkumisen ohjaus osaksi kunnan liikenneturvallisuustyötä
Yläkoululaisten pyöräily-kypäräkäyttö	<ul style="list-style-type: none"> - pitkäjänteinen työ, kypäräkampanjat - kypäräkäytöstä trendi – julkikset mukaan - ideakilpailut, nuoret itse pohtivat keinoja
Heijastimen käyttö	<ul style="list-style-type: none"> - heijastinkampanjat, panostusta heijastimien laatuun ja ulkonäköön - heijastimia pyörän pinoihin, heijastimien integrointi lasten vaatteisiin - opettajat voisivat valvoa heijastimen käyttöä siinä missä kypäränkin käyttöä, heijastimia pyöräilykypärään
Yläkoululaiset kokevat kouluissa annetun liikennekasvatuksen riittämättömäksi	<ul style="list-style-type: none"> - opettajien perehdyttäminen liikennekasvatuksen toteuttamiseen (Liikenneturvalle aineistoa) - enemmän keskustelua onnettomuuksien syistä ja seurauksista (riskeistä) ja tapahtuneista onnettomuuksista - liikennevalistusta tarjolle netin keskustelupalstoille, You Tubeen, Facebookiin, jne. ja televisioon nuorten suosimille kanaville (Voice, MTV, jne.) - Elämä lapselle -tyyppiset konsertit litu-aiheesta
Vanhempien esimerkin ja kannustuksen merkitys	<ul style="list-style-type: none"> - liikenneturvallisuus aiheeksi vanhempainillassa - vanhemmille koulujen alkaessa jaettavassa tiedotteessa maininta lasten koulureittien läpikäymisestä ja omasta roolista esimerkinnäyttäjänä - kouluissa liikenneturvallisuusaiheiset teemapäivät, joissa vanhemmat mukana (esim. pyöräilytapahtuma lauantaina, kypäräpakko kaikilla) - vanhempainyhdistykset mukaan kuntien liikenneturvallisuustyöhön
Palkitsemisen mahdollisuutena	<ul style="list-style-type: none"> - luokkien/koulujen/kuntien välisiä kilpailuja, joissa palkintoja julkisvierailuja, pieniä rahastipendejä retket, kampanjapäivät, ilmaisheijastimet, kypärät
Autoilijoiden ja kuljettajien valistus	<ul style="list-style-type: none"> - mopoteeman käsittely autokouluissa - ”lapset liikenteessä” -informaatiota - koulutaksikuskien kännykän käyttö ajossa - lasten turvavöiden käyttö koulutakseissa

3.2 Liikenteen valvonta

Aihepiiri	Kehittämisaatuksia / teemoja keskusteltavaksi
Mopojen virittäminen ja ylinopeudet	<ul style="list-style-type: none"> - mopojen virityksen valvonnan tehostaminen - valistusta virityksen seurauksista onnettomuus-riskin näkökulmasta - nopeusvalvonnan tehostaminen koulujen lähialueilla
Mopoilijoiden kypärän-käyttö	<ul style="list-style-type: none"> - valvontaa välitunneilla ja iltpäivisin koulupäivän päättyessä
Mopoilijat kevyen liikenteen väylillä	<ul style="list-style-type: none"> - valvontaa koulujen läheisyydessä - kampanjoita (jaetaan ruusuja ja risuja) koulupäivän alkamisen ja päättymisen aikoihin
Mopokortin hankinta	<ul style="list-style-type: none"> - mopokortti-ian nostaminen (monen nuoren ehdottama ratkaisu) - inssiajo osaksi mopokorttia (tulossa) → ilmainen/pakollinen kertauskurssi mopokortin jo saaneille alle 18-vuotiaille

3.3 Liikenneympäristön parantaminen

Aihepiiri	Kehittämisaatuksia / teemoja keskusteltavaksi
Yleinen painotus	<ul style="list-style-type: none"> - koulujen lähialueita ja koulureittejä priorisoidaan kevyen liikenteen hankkeita (väylät, tienylitykset, jne.) ja muita pieniä liikenneturvallisuushankkeita toteutettaessa
Maanteiden kehittämisen painotuksia erilaisissa ympäristöissä	<ul style="list-style-type: none"> - kaupunkimaiset kunnat: turvallisista tienylityksistä huolehtiminen - taajaan asutut kunnat: kevyen liikenteen väylät - maaseutumaiset kunnat: valaistus ja kevyen liikenteen väylät
Koulujen lähiympäristöt (katuverkko)	<ul style="list-style-type: none"> - liikenteen rauhoittamistoimenpiteet koulujen lähialueilla (hidasteet, nopeusrajoitukset, jne.) - saattoliikenteen järjestelyt - koulujen omat liikenneturvallisuussuunnitelmat (turvalliset reitit, koulureittien vaaranpaikkojen kartoitus, turvavälineiden käyttö, liikennesäännöt, jne.)

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomake (alakoululaisille ilman mopokysymyksiä)

Liite 2. Kuntakortit 4 kpl (Hyvinkää, Karkkila, Nurmijärvi, Karjalohja, Nummi-Pusula ja Sammatti)

KYSELY LASTEN JA NUORTEN LIIKENNEKÄYTTÄYTYMISESTÄ

A. Oppilaan taustatietoja

1. Koulusi: _____
2. Luokkasi: _____
3. Kotikuntasi: _____
4. Ikäsi: _____
5. Olen tyttö ☐ poika ☐ (rasti ruutuun)
6. Kuinka pitkä on matka kotoasi kouluun?

- ☐ alle 1 kilometri
- ☐ 1-3 kilometriä
- ☐ 3-5 kilometriä
- ☐ yli 5 kilometriä

B. Oppilaan liikkuminen

1. Montako autoa perheessänne on? (laita rasti ruutuun)

- ☐ ei yhtään
- ☐ 1 auto
- ☐ 2 autoa
- ☐ 3 autoa tai enemmän

2. Miten yleensä liikut koulumatkoilla ja vapaa-ajanmatkoilla (esim. harrastuksiin)?

Koulumatkat (valitse yksi tai kaksi):	Vapaa-ajanmatkat (valitse yksi tai kaksi):
☐ kävellen	☐ kävellen
☐ pyörällä	☐ pyörällä
☐ mopolla tai skootterilla	☐ mopolla tai skootterilla
☐ taksilla	☐ taksilla
☐ linja-autolla	☐ linja-autolla
☐ junalla	☐ junalla
☐ autolla vanhempien kyydissä	☐ autolla vanhempien kyydissä
☐ jotenkin muuten. Miten? _____	☐ jotenkin muuten. Miten? _____

4. Onko koulureititisi mielestäsi turvallinen? (laita rasti ruutuun ja perustele halutessasi vastauksesi)

- ☐ Kyllä. Miksi? _____
- ☐ Ei. Miksi ei? _____

C. Turvalaitteiden käyttö ja liikennekäyttäytyminen

1. Turvavälineiden käyttö

Onnettomuuden seurauksia voidaan lieventää merkittävästi käyttämällä erilaisia turvavälineitä ja -laitteita, kuten pyöräilykypärää pyöräillessä. Seuraavassa sinua pyydetään arvioimaan omaa turvalaitteiden käyttöäsi. Mikäli jokin kohta ei mielestäsi koske sinua, voit jättää sen tyhjäksi. Muistathan olla rehellinen!

Käytätkö...	aina	melkein aina	melko harvoin	en koskaan
... pyöräilykypärää pyöräillessäsi kouluun tai koulusta kotiin?	☐	☐	☐	☐
... pyöräilykypärää myös muilla matkoillasi kuin koulumatkoilla?	☐	☐	☐	☐
... valoja pimeällä pyöräillessäsi?	☐	☐	☐	☐
... heijastinta pimeällä liikkeessäsi?	☐	☐	☐	☐
... kypärää rullaluistellessasi tai -lautaillessasi?	☐	☐	☐	☐
... polvi-, ranne- tai kyynärsuojia rullaluistellessasi tai -lautaillessasi?	☐	☐	☐	☐
... heijastinliiviä?	☐	☐	☐	☐
... turvavyötä henkilöautossa?	☐	☐	☐	☐
... turvavyötä koulutaksissa tai bussissa?	☐	☐	☐	☐
... kypärää mopon kyydissä ollessasi?	☐	☐	☐	☐
... kypärää mopon tai pyörän kyydissä ollessasi?	☐	☐	☐	☐

2. Liikennesääntöjen noudattaminen

Turvalliseen liikkumiseen kuuluu keskeisesti myös liikennesääntöjen noudattaminen ja jatkuva valppaus liikenteessä. Seuraavassa sinua pyydetään arvioimaan omaa käyttäytymistäsi erilaisissa päivittäisissä tilanteissa.

Kun ylität autotien...	aina	melkein aina	melko harvoin	en koskaan
...pysähdyn ja katson molempiin suuntiin ennen kuin ylitan tien.	☐	☐	☐	☐
...käytän suojatietä, jos sellainen on.	☐	☐	☐	☐
...käytän alikulkukäytävää, jos sellainen on.	☐	☐	☐	☐
...odotan liikennevaloissa vihreää valoa ennen kuin ylitan tien.	☐	☐	☐	☐
Pyöräillessäni...				
...käytän jalankulku- tai pyörätietä, kun sellainen on olemassa.	☐	☐	☐	☐
...hiljennän vauhtia ennen kuin ohitan jalankulkijan.	☐	☐	☐	☐
...näytän kädelläni suuntamerkkiä, kun aion kääntyä.	☐	☐	☐	☐
...autotiellä (kun keyven liikenteen väylää ei ole) ajan tien oikeanpuoleisella pientareella tai oikeassa reunassa.	☐	☐	☐	☐

3. Nuorten mopoilu

Nuorille mopoilijoille sattuu paljon vakavia liikenneonnettomuuksia. Mistä luulet tämän johtuvan?

Miten tilannetta voisi mielestäsi parantaa?

Onko sinulla omaa mopoa?

- ☐ Kyllä
☐ Ei ole, mutta olen ajanut mopolla
☐ Ei ole, enkä ole koskaan ajanut (voit siirtyä kohtaan D)

Oletko koskaan virittänyt mopoasi?

- ☐ Kyllä
☐ En ole, mutta tiedän miten se tehdään
☐ En ole, enkä tiedä miten se tehdään

Osaatko kertoa, mitä viritetyllä mopolla ajamisesta saattaa seurata?

Kuinka usein olet mopoillessa...	aika usein	melko usein	silloin tällöin	en koskaan
... ajanut maastossa	☐	☐	☐	☐
... ajanut ilman kypärää	☐	☐	☐	☐
... kyydittänyt kaveria	☐	☐	☐	☐
... kyydittänyt kaveria, jolla ei ollut kypärää	☐	☐	☐	☐
... temppuillut mopolla muun liikenteen seassa	☐	☐	☐	☐
... ajanut jalkakäytävällä tai pyörätiellä, vaikka se ei ole ollut sallittua	☐	☐	☐	☐
... ajanut yli 45 km/h nopeudella	☐	☐	☐	☐
... ajanut alkoholin vaikutuksen alaisena	☐	☐	☐	☐

Miten autoilijat käyttäytyvät mopoilijan nähdessään?

D. Liikennekasvatus

1. Onko koulussasi opetettu liikennesääntöjä mielestäsi riittävästi?

- ☐ Kyllä.
☐ Ei ole.

2. Ovatko vanhempasi kertoneet sinulle turvallisesta liikennekäyttäytymisestä?

- ☐ Kyllä.
☐ Eivät ole.

3. Oletko keskustellut koulumatkasi turvallisuudesta vanhempiesi kanssa?

- ☐ Kyllä.
☐ En ole.

4. Käyttävätkö vanhempasi kypärää pyöräillessä?

- ☐ Kyllä.
☐ Joskus.
☐ Eivät koskaan.

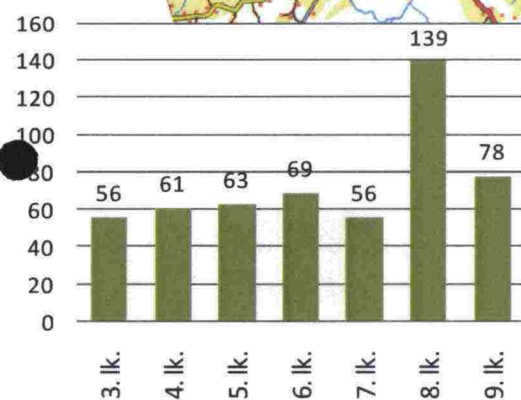
E. Vapaamuotoisia kysymyksiä

1. Millaisia liikenteeseen liittyviä asioita sinulle on jäänyt mieleen koulumatkoilta tänä syksynä?

2. Mikä kannustaisi sinua parhaiten turvalliseen liikkumiseen? Mieti 1-2 asiaa.

A. KYSELYYN SAADUT VASTAUKSET

Vastausmäärä luokka-asteittain.

Kyselyyn osallistuneet koulut:

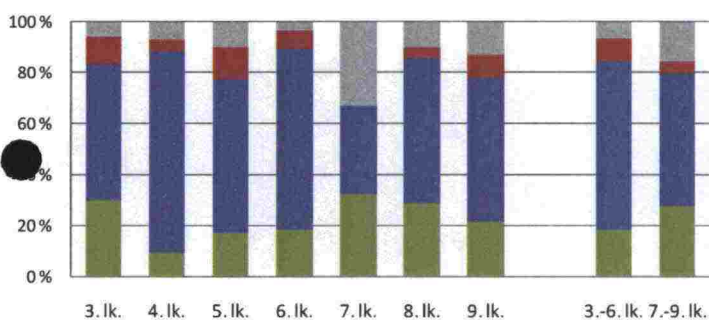
Alakoulut (perusopetukset luokat 3-6):
Härkävehmaan koulu, Nopon Koulu,
Tapainlinnan koulu ja Uudenkylän koulu

Yläkoulut (perusopetuksen luokat 7-9):
Härkävehmaan koulu, Pohjoispuiston koulu,
Tapainlinnan koulu

B. TIETOJA KOULUMATKOISTA

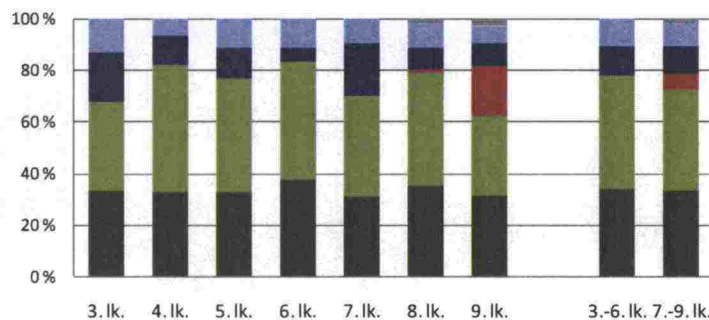
Koulumatkan pituus luokka-asteittain

■ alle 1 km ■ 1-3 km ■ 3-5 km ■ Yli 5 km

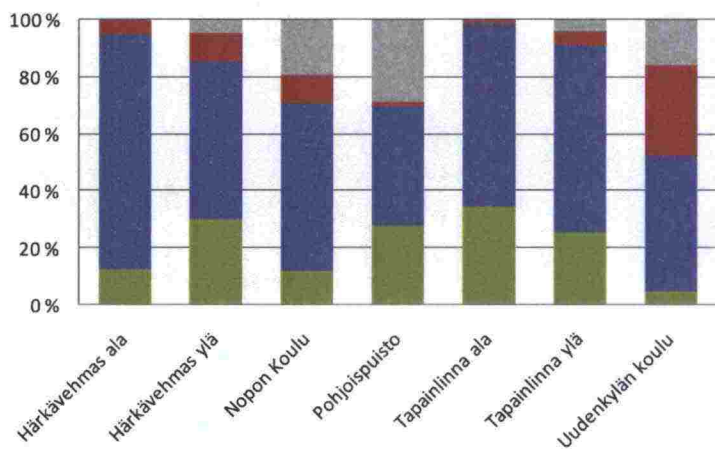

Koulumatkoilla käytetyt kulkutavat

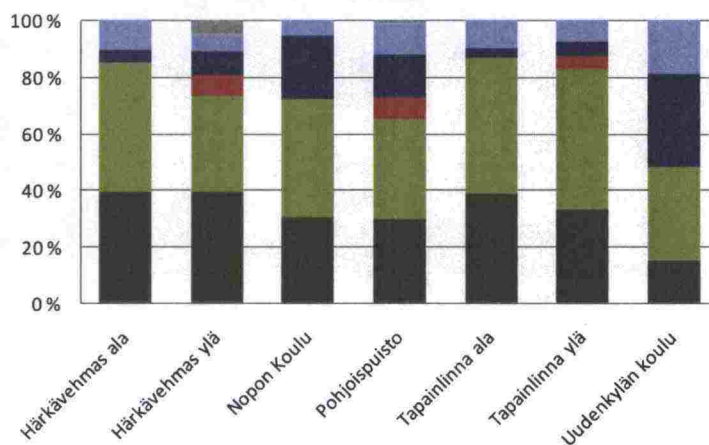
■ Kävely ■ Pyörä ■ Mopo ■ Taksi tai linja-auto ■ Autokyyti (perhe) ■ Muu

Koulumatkan pituus kouluittain

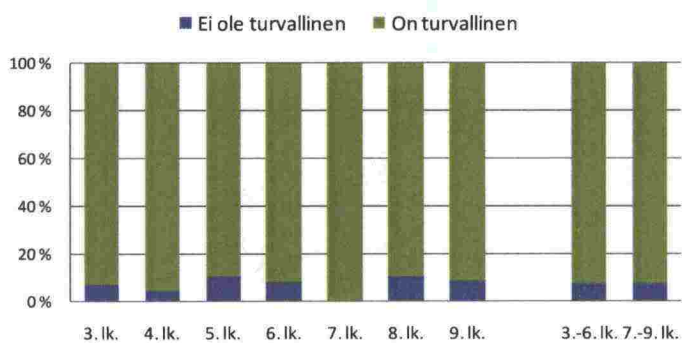
Kulkutapoja kouluittain

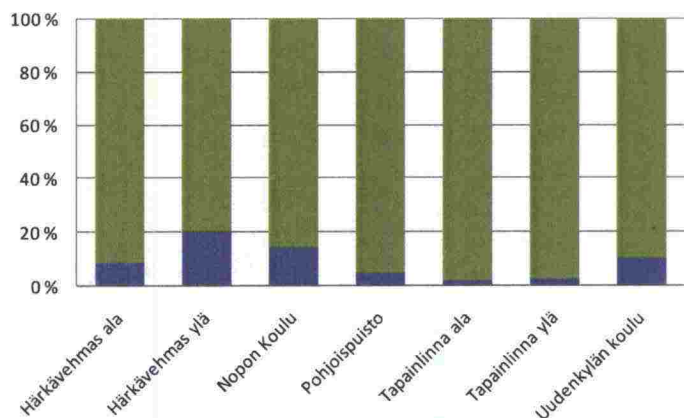

C. KOETTU LIKENNETURVALLISUUS

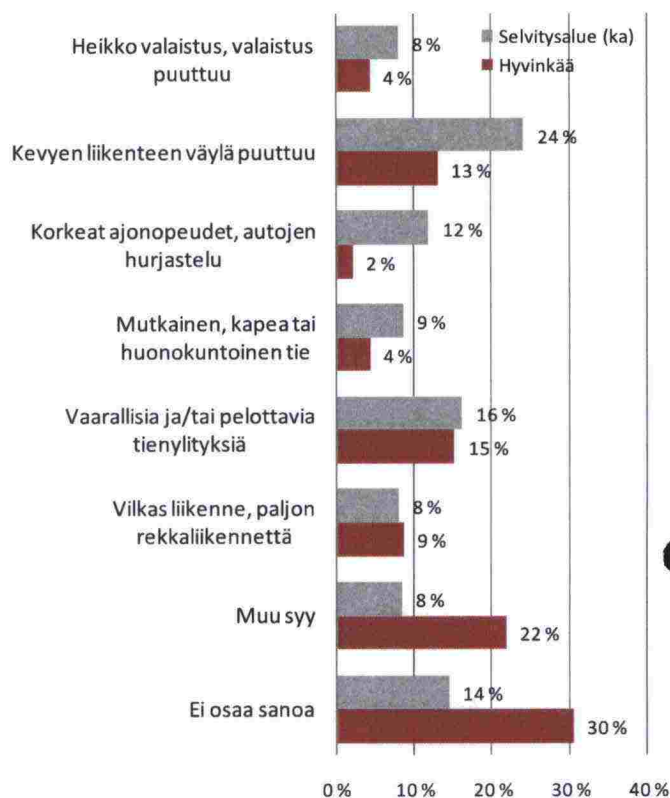
Koulumatkojen koettu turvallisuus

Koulumatkojen koettu turvallisuus kouluittain

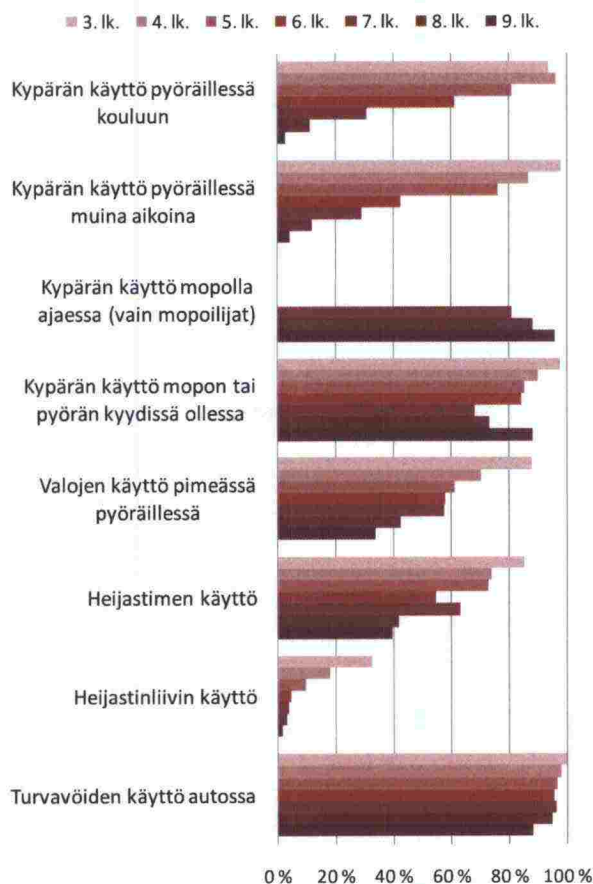

Miksi koulumatka on turvaton?

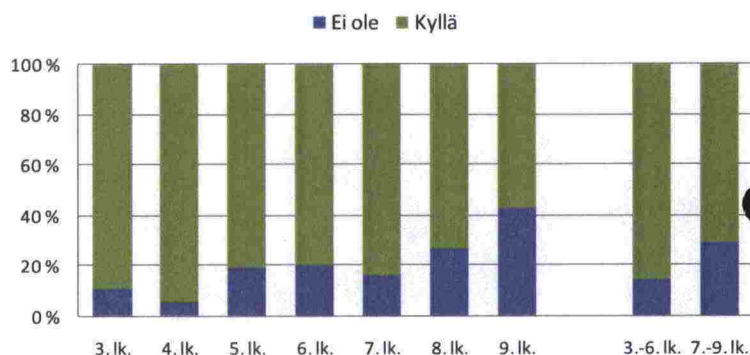

D. LIIKENNEKÄYTTÄYTYMINEN JA LIIKENNEKASVATUS

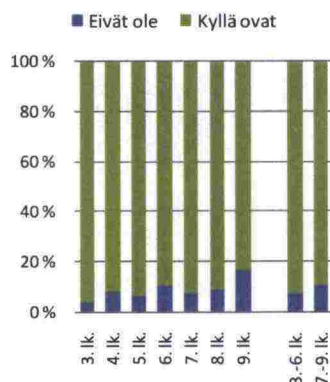
Keskeisiä turvavälineitä käyttävien osuus

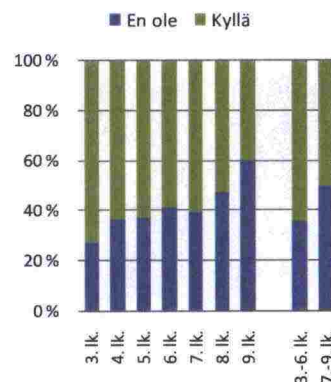
Onko koulussasi opetettu liikennesääntöjä riittävästi?

Ovatko vanhempasi kertoneet sinulle turvallisesta liikennekäyttäytymisestä?

Oletko keskustellut koulumatkasi turvallisuudesta vanhempien kanssa?

A. KYSELYYN SAADUT VASTAUKSET

Kyselyyn osallistuneet koulut:

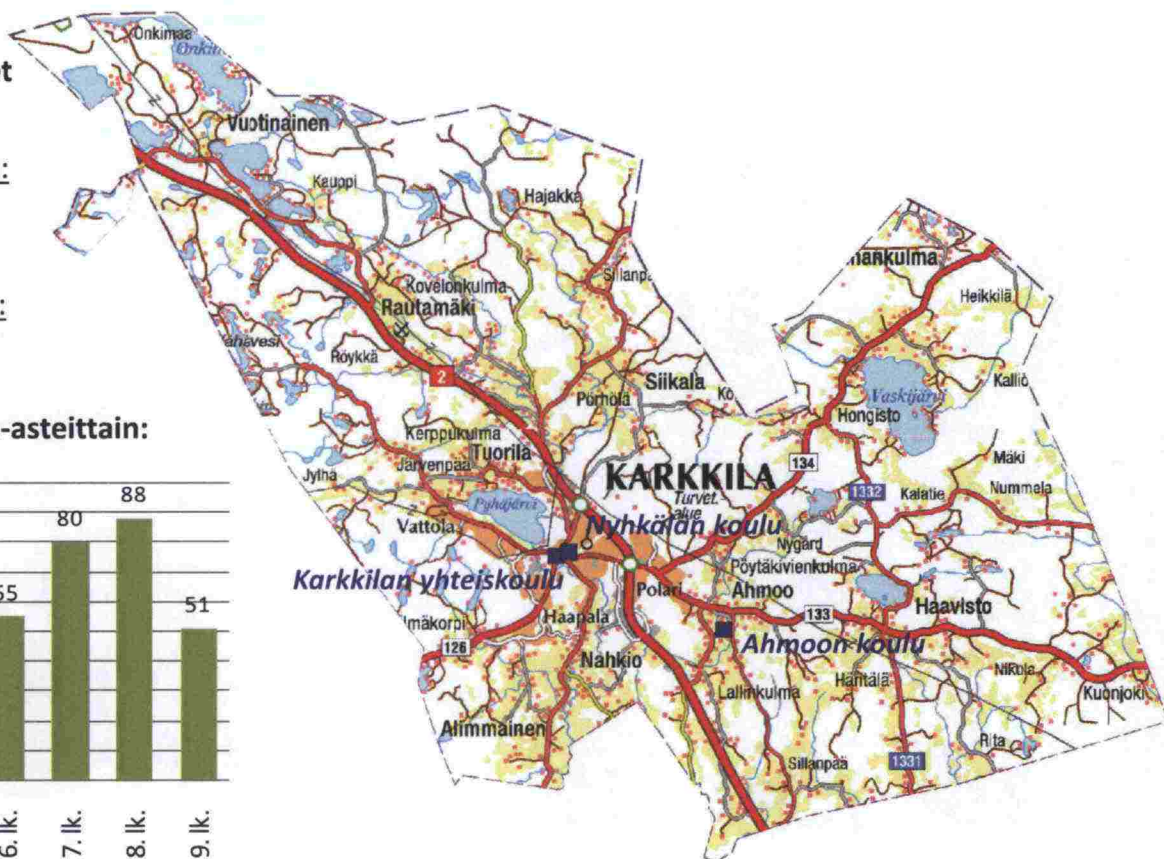
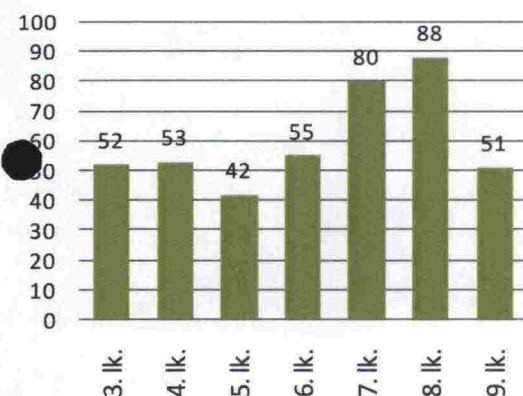
Alakoulut (luokat 3-6):

Ahmoon koulu ja
Nyhkälän koulu

Yläkoulut (luokat 7-9):

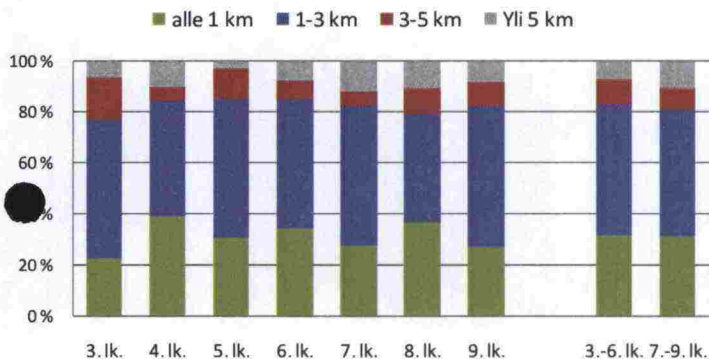
Karkkilan yhteiskoulu

Vastausmäärä luokka-asteittain:

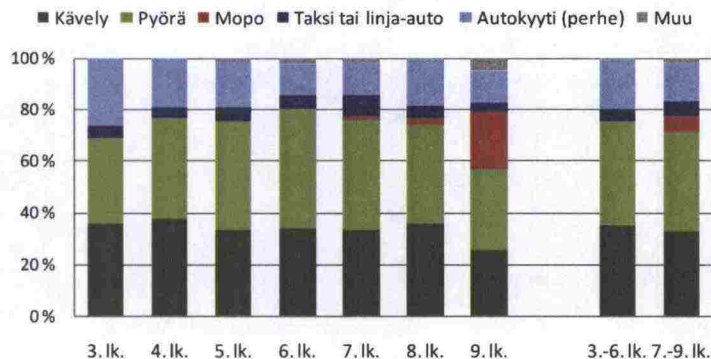

B. TIETOJA KOULUMATKOISTA

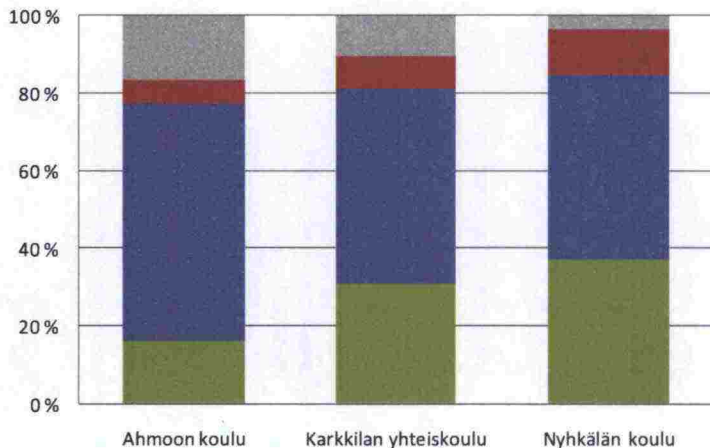
Koulumatkan pituus luokka-asteittain

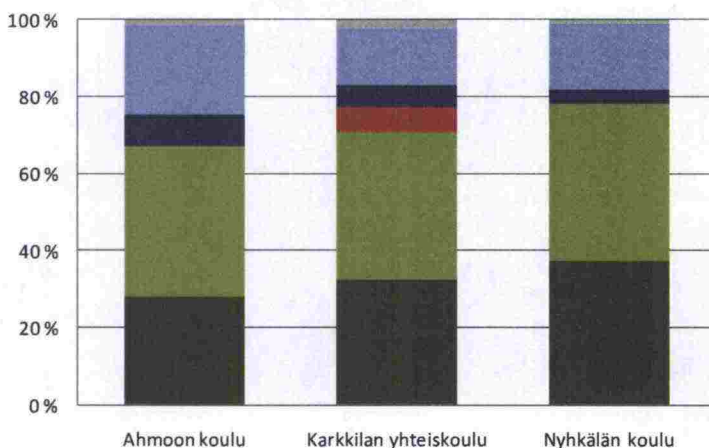
Koulumatkoilla käytetyt kulkutavat

Koulumatkan pituus kouluittain

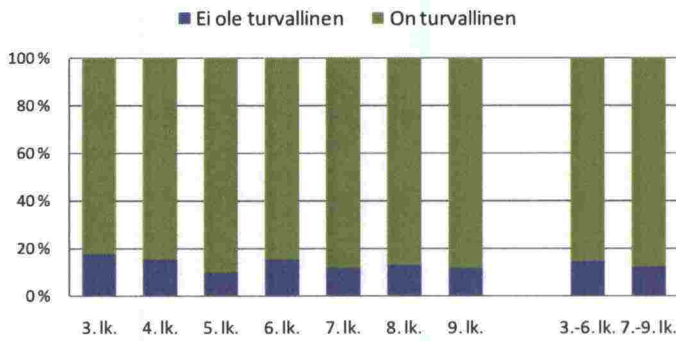

Kulkutapoja kouluittain

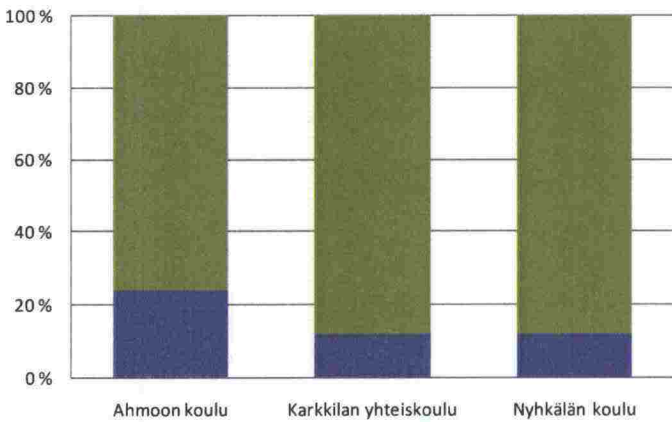

C. KOETTU LIKENNETURVALLISUUS

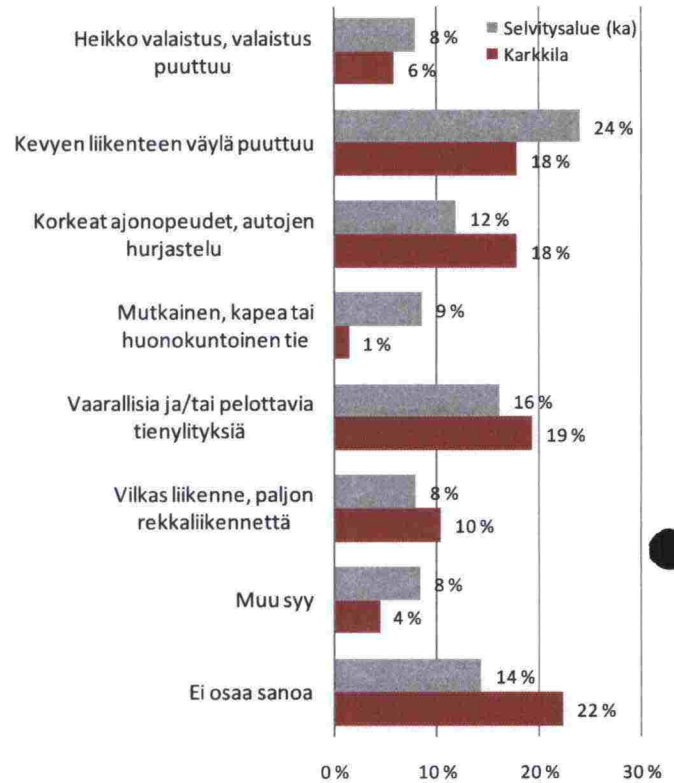
Koulumatkojen koettu turvallisuus

Koulumatkojen koettu turvallisuus kouluittain

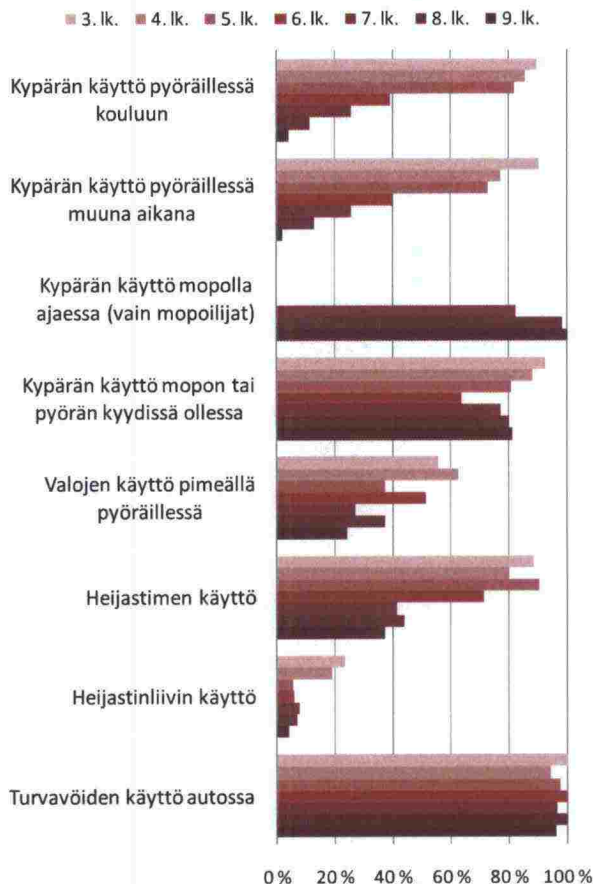

Miksi koulumatka on turvaton?

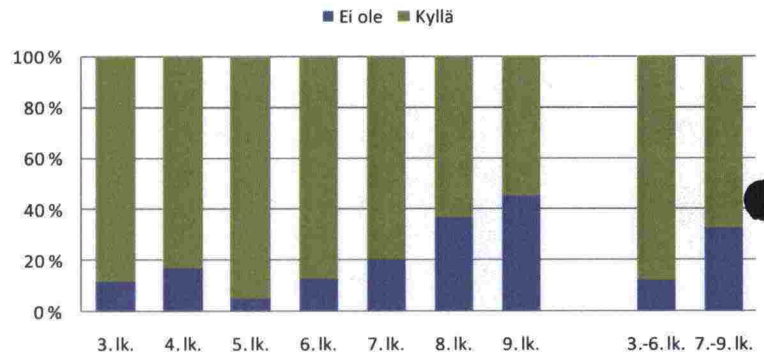

D. LIIKENNEKÄYTTÄYTYMINEN JA LIIKENNEKASVATUS

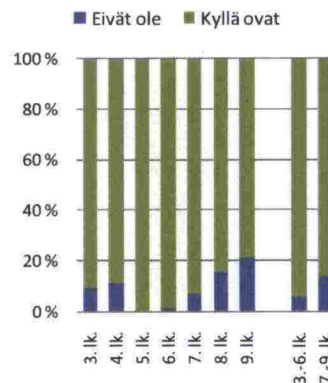
Keskeisiä turvavälineitä käyttävien osuus

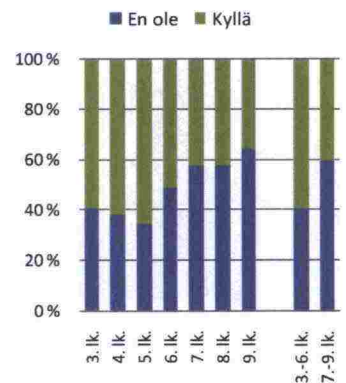
Onko koulussasi opetettu liikennesääntöjä riittävästi?

Ovatko vanhempasi kertoneet sinulle turvallisesta liikennekäyttäytymisestä?

Oletko keskustellut koulumatkasi turvallisuudesta vanhempiesi kanssa?

A. KYSELYYN SAADUT VASTAUKSET

Kyselyyn osallistuneet koulut:

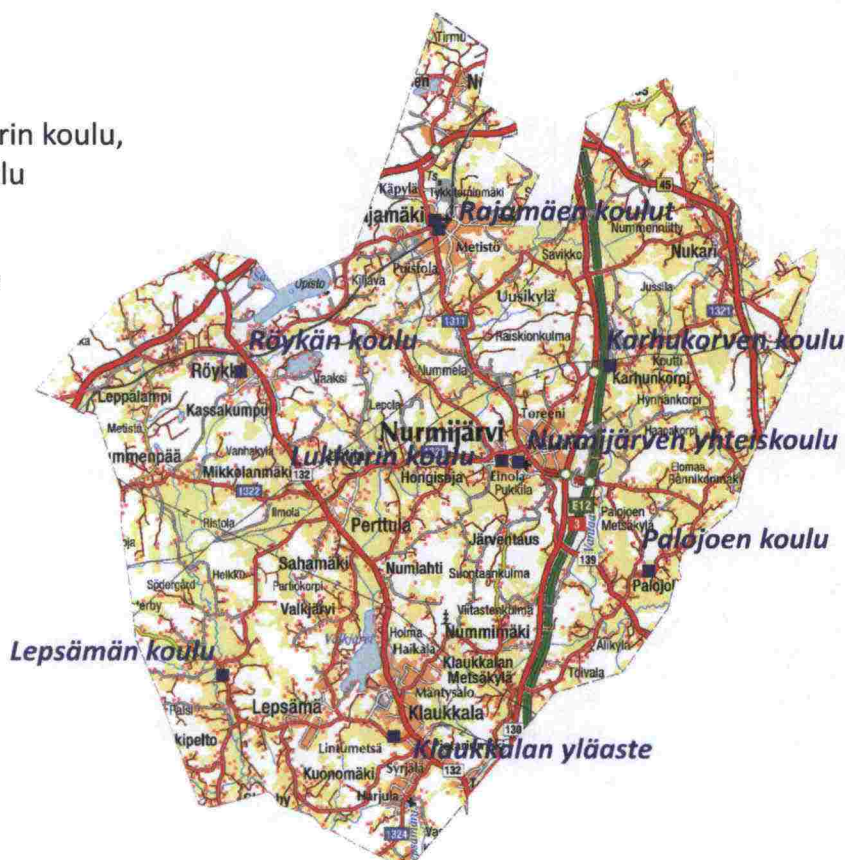
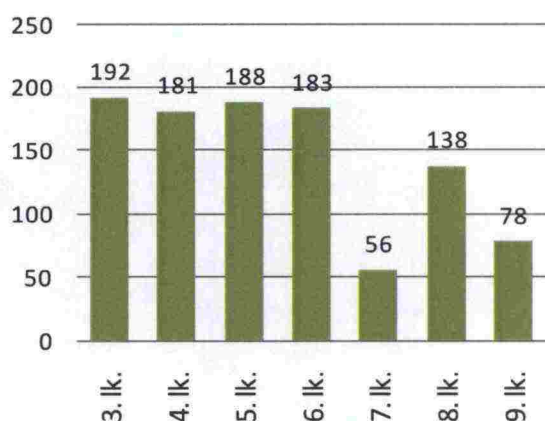
Alakoulut (perusopetuksen luokat 3-6):

Karhunkorven koulu, Lepsämän koulu, Lukkarin koulu, Palojoen koulu, Rajamäen koulu, Røykän koulu

Yläkoulut (perusopetuksen luokat 7-9):

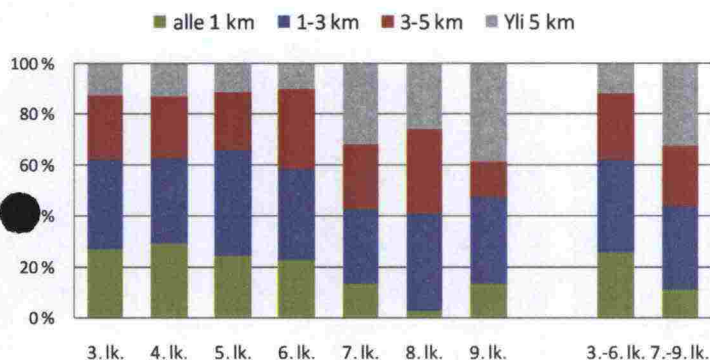
Klaukkalan yläaste, Nurmijärven yhteiskoulu, Rajamäen yläaste

Vastausmäärä luokka-asteittain:

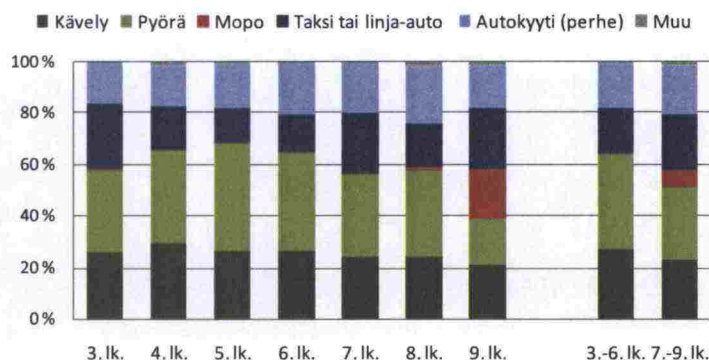

B. TIETOJA KOULUMATKOISTA

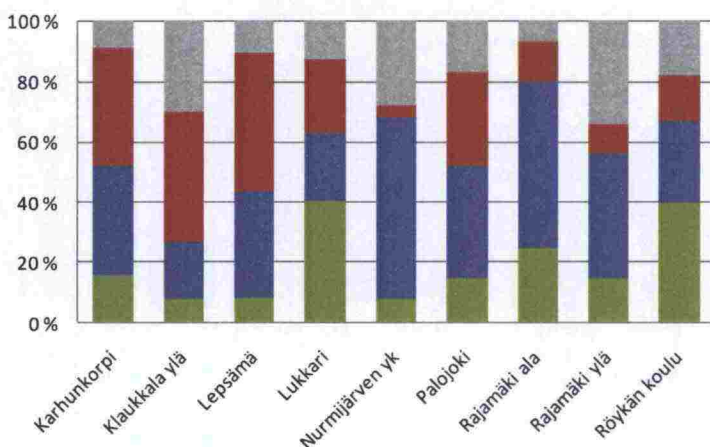
Koulumatkan pituus luokka-asteittain

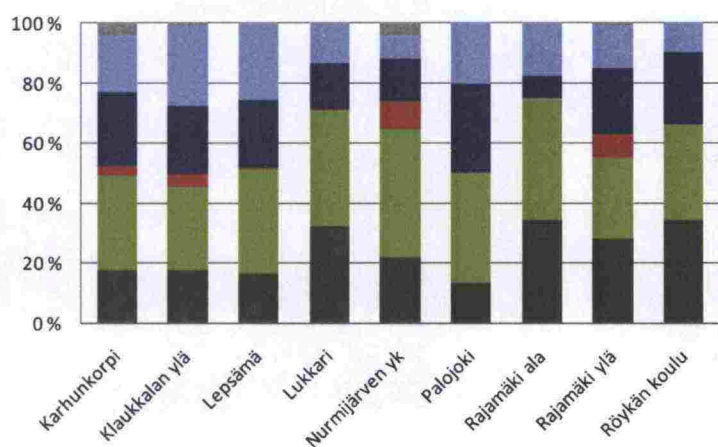
Koulumatkoilla käytetyt kulkutavat

Koulumatkan pituus kouluittain

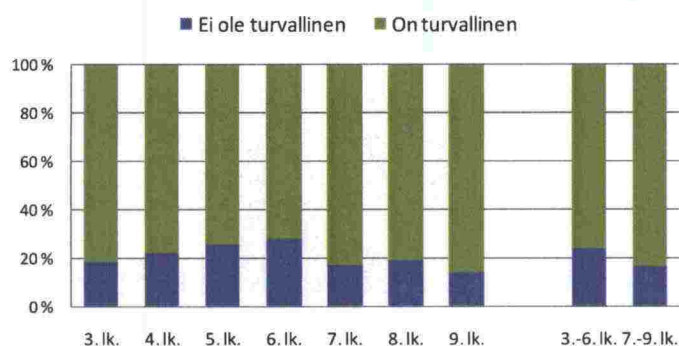
Kulkutapoja kouluittain

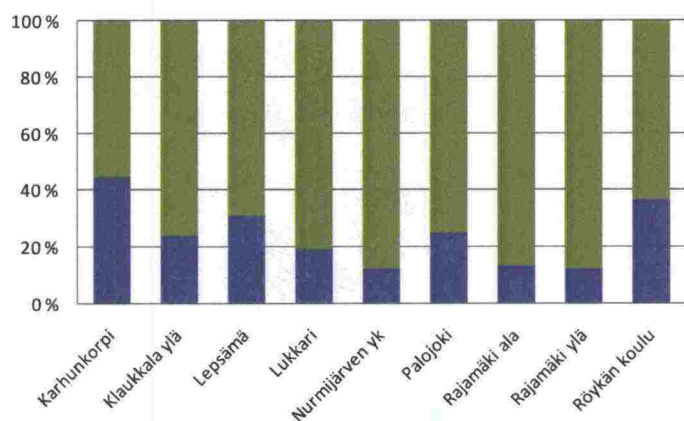

C. KOETTU LIKENNETURVALLISUUS

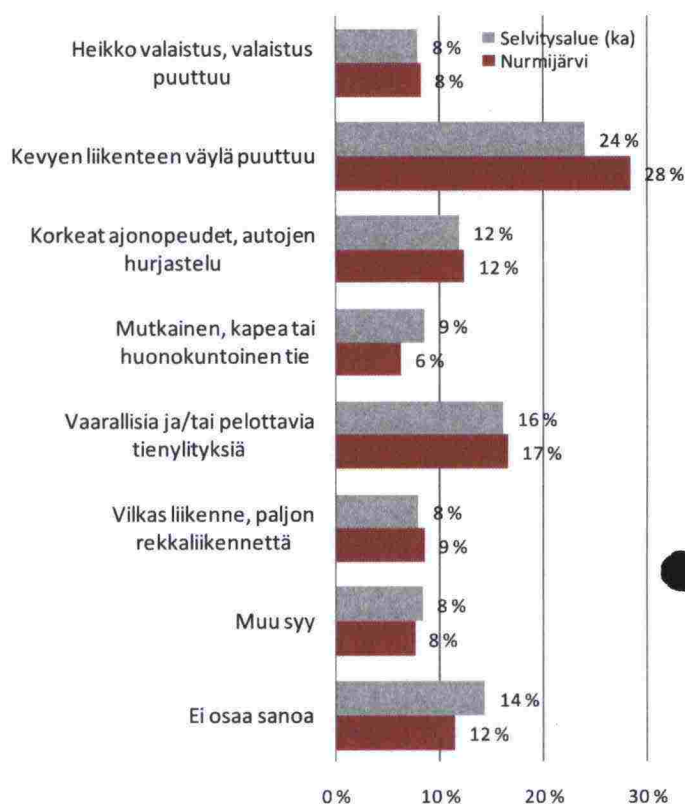
Koulumatkojen koettu turvallisuus

Koulumatkojen koettu turvallisuus kouluittain

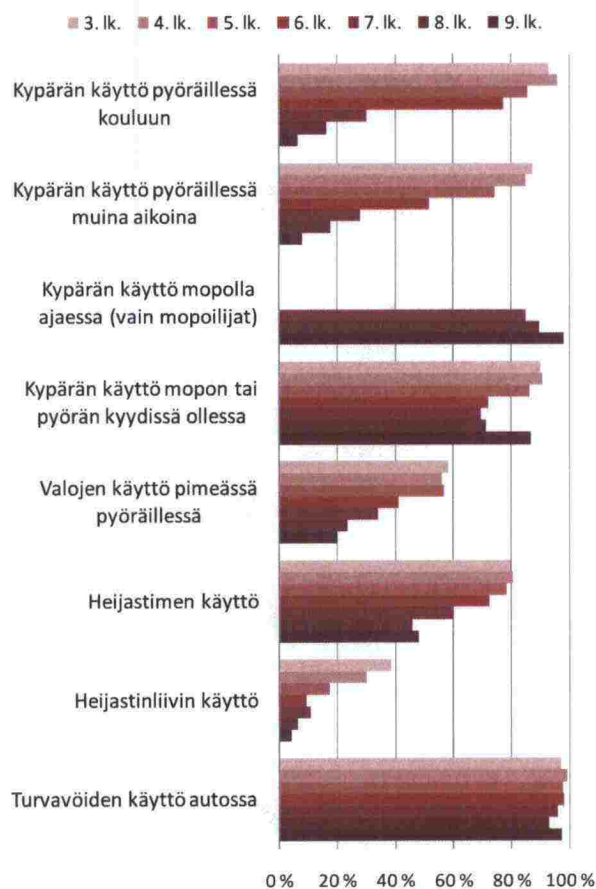

Miksi koulumatka on turvaton?

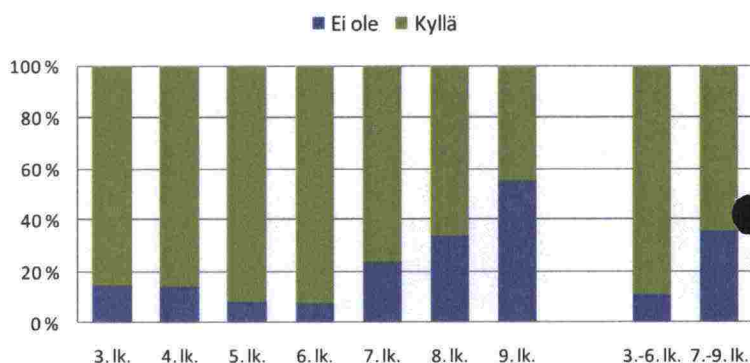

D. LIIKENNEKÄYTTÄYTYMINEN JA LIIKENNEKASVATUS

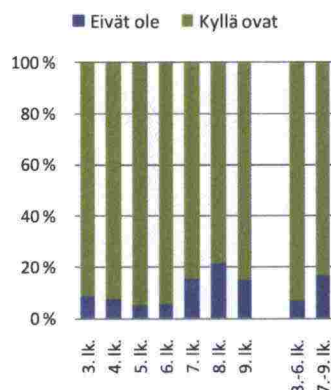
Keskeisiä turvavälineitä käyttävien osuus

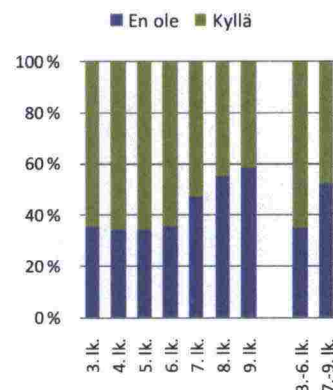
Onko koulussasi opetettu liikennesääntöjä riittävästi?

Ovatko vanhempasi kertoneet sinulle turvallisesta liikennekäyttäytymisestä?

Oletko keskustellut koulumatkasi turvallisuudesta vanhempien kanssa?

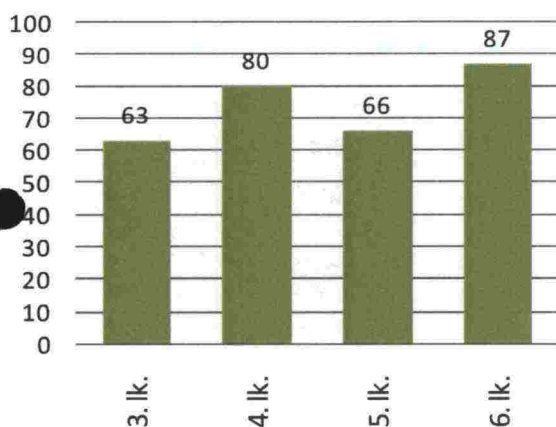
A. KYSELYYN SAADUT VASTAUKSET

Kyselyyn osallistuneet koulut:

Alakoulut (perusopetuksen luokat 3-6):

Ikkalan koulu, Karjalohjan koulu, Oinolan koulu,
Pusulan koulu ja Sammatin koulu

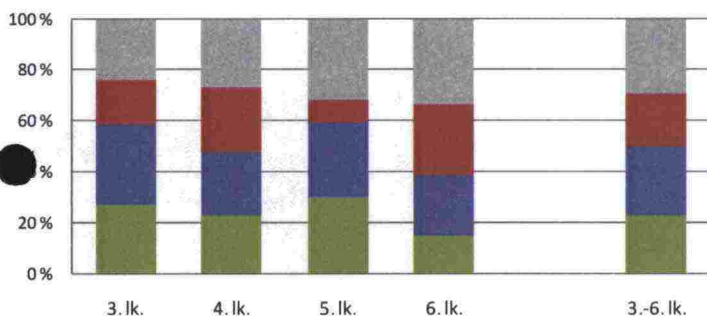
Vastausmäärä luokka-asteittain:

B. TIETOJA KOULUMATKOISTA

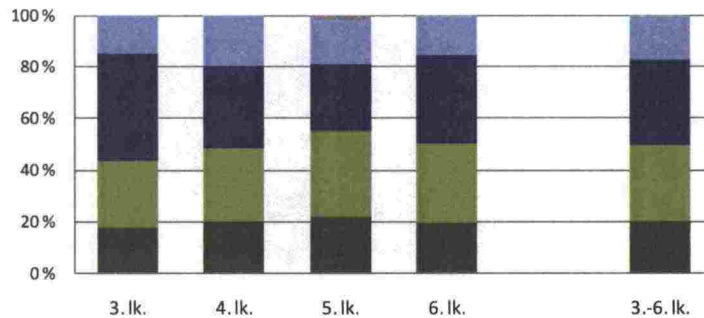
Koulumatkan pituus luokka-asteittain

■ alle 1 km ■ 1-3 km ■ 3-5 km ■ Yli 5 km

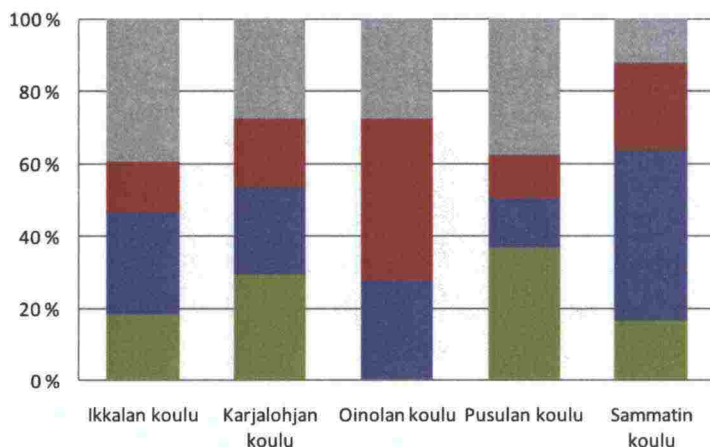

Koulumatkoilla käytetyt kulkutavat

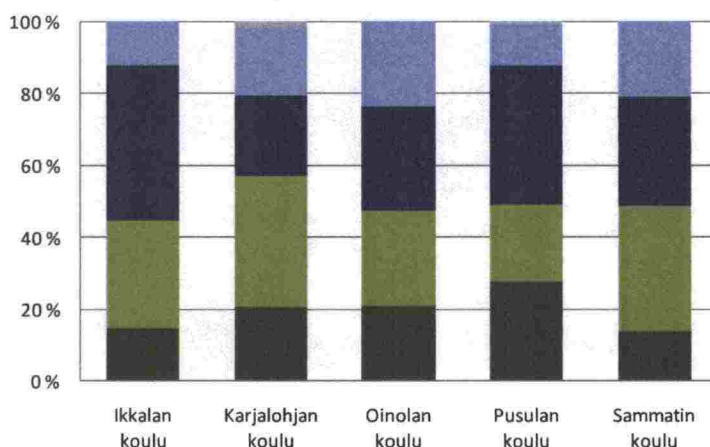
■ Kävely ■ Pyörä ■ Mopo ■ Taksi tai linja-auto ■ Autokyyti (perhe) ■ Muu

Koulumatkan pituus kouluittain

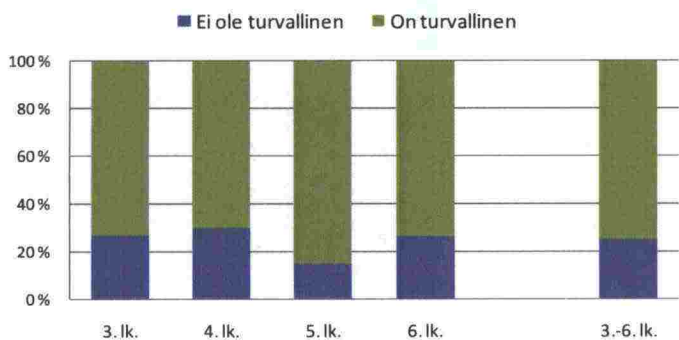
Kulkutapoja kouluittain

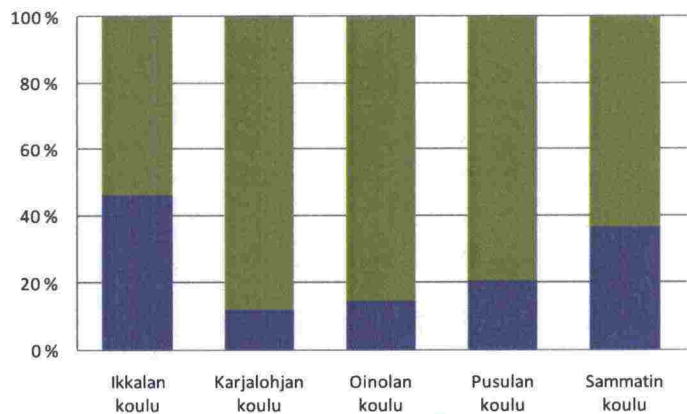

C. KOETTU LIKENNETURVALLISUUS

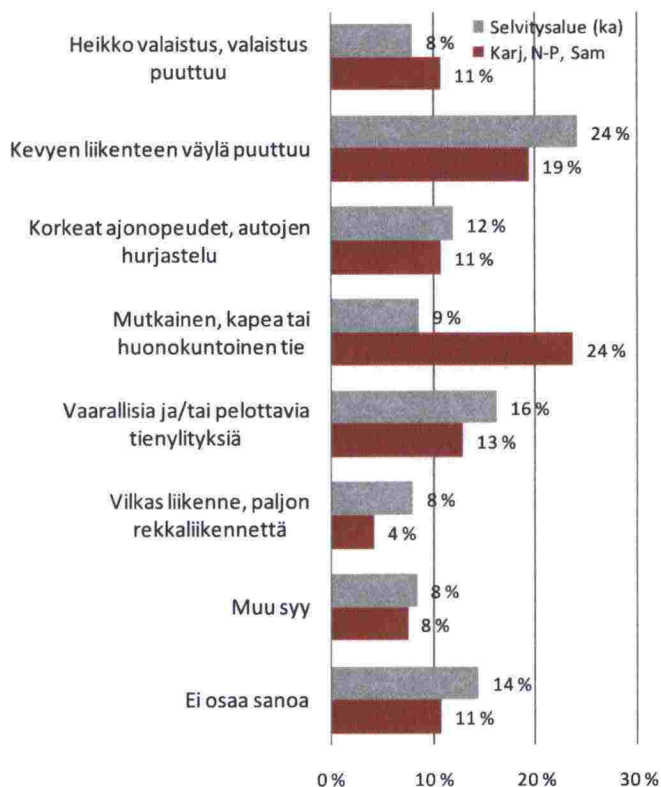
Koulumatkojen koettu turvallisuus

Koulumatkojen koettu turvallisuus kouluittain

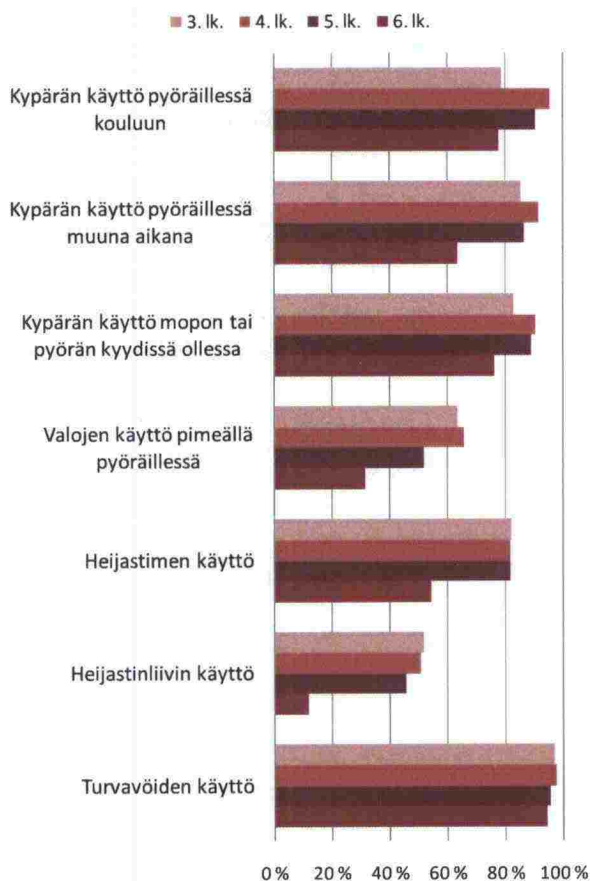

Miksi koulumatka on turvaton?

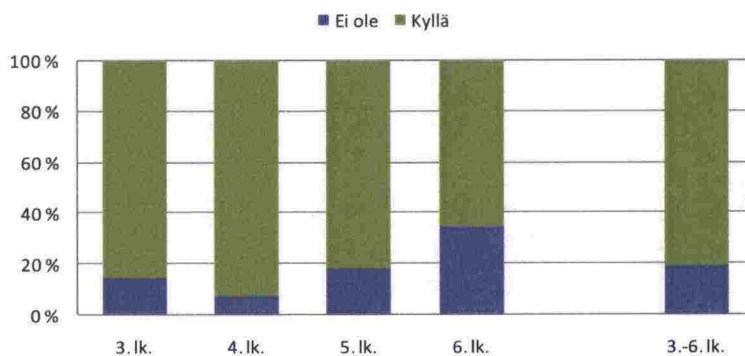

D. LIIKENNEKÄYTTÄYTYMINEN JA LIIKENNEKASVATUS

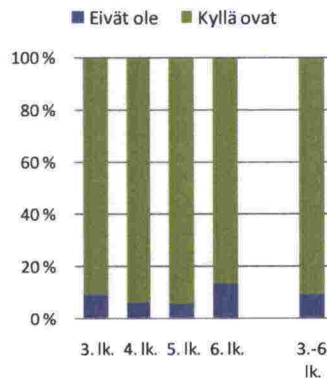
Keskeisiä turvavälineitä käyttävien osuus

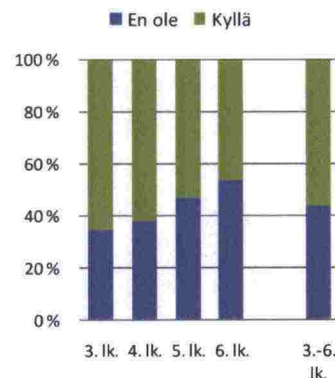
Onko koulussasi opetettu liikennesääntöjä riittävästi?

Ovatko vanhempasi kertoneet sinulle turvallisesta liikennekäyttäytymisestä?

Oletko keskustellut koulumatkasi turvallisuudesta vanhempien kanssa?

ISBN 978-952-221-138-5
TIEH 1000216-v-09